

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Sorompó előtt.

Budapest, november 14.

(5.) Csak amolyan ideális sorompó, amely soha sincs elzárva, vagy ha el is záródik, rögtön ki is nyílik. Az tudniillik, amely az országgyűlés egyik ülészakát a másiktól elválasztja. Szombaton bezárják a képviselőházban ezt a sorompót és kedden kinyitják újra. Szinte csak arravaló ez a ki- és bezárás, amely országgyűlési ciklusként négyszer történik meg, hogy legyen egy-egy nyugvópont, ahonnan a törvényhozás munkálkodása fölött szemlét tarthassunk. Erről a nyugvópontról most igazán nyugodtalmatosan tekinthetünk hátra is, előre is. A nyugodt szemlélődést nem zavarja a szenvedélyek hullámainak csapkodása; a perspektíva tiszta, akár a közelmúltat, akár a jövőt vizsgáljuk.

A most bezáródó ülészakák általános karaktere nem mutat olyan kiemelkedő vonást, amely közvetlenül elődjétől megkülönböztetné. A frappáns színhatások kedvelői kissé sokalhatják is azt az egyhangúságot, amely a parlament képének a tónusát jó másfélszertől óta jellemzi. Mi harmóniát látunk ebben az egyhangúságban, s ez a politika esztétikájában becsebb tulajdonság az izgató, nyugtalan, tarka színhatásoknál.

Ilyen tarkaságban lehet részünk bőbeségben, ha visszafelé lapozunk egy kicsit. Volt ott exlex, obstrukció, éjfél ülés, zárt ülés és minden egyéb, ami hálás anyagot adhatna egy szimbolista piktornak, aki vászonra akarná vetni a mostani országgyűlés allegóriáját. De nekünk már csak kedvesebb ez a csendes, nyugodt, minden lármás effektus nélkül való harmónia, amelyben most gyönyörködhetünk azóta, hogy Széll Kálmán vette át a kormányt és a parlamenti életnek a vezetését.

Hogy ezt a harmóniát létrehozni sikerült, ezzel Széll Kálmán életének legszebb sikerét érte el. És ez az ő sikere nagy szerencséje a magyar közéletnek. Most, hogy az utolsó előtti ülésszak vége értünk, nagyon alkalmos erre reámutatnunk. Ez az ülészak is, épp úgy, mint közvetlen előzője, nagyon szegény, hála Istennek, izgató szenzációkban, de nem szükkölködik értékes eredmények nélkül. Maga is eredmény. Hogy ennek a parlamentnek, amely erőszakban, törvénytelen ségben fogantatott s amelyet ezen a születési hibáján kívül a saját zajos multjának bűnei is terhelnek, ilyen szép, harmónikus öregsége legyen, már ez magában is értékes eredmény.

Öreg a parlament, vége felé közeledik. De a végegyengülés jelei nem mutatkoznak rajta. Érett, komoly megfontolással dolgozik, előkelő nyugalommal, méltóságos mérséklettel üt nyélbe kényes kérdéseket — amint a tegnapi befejezett vita fényesen mutatta — és munkákedve nemcsak meg nem csappant, hanem folytonos lendületben van, a mióta hosszú lázbetegséget kiheverte. A parlamenti vitaalkotás tartalmában meggyazdagodott, hangjában megemésedett; visszatért régi, szép hagyományaihoz, a vélemények kölcsönös megbecsüléséhez, a harcnak ahhoz a módjához, amelyben a fegyverek nem az egymás személye, tisztessége, becsülete, hanem az egymás argumentumai ellen vannak szegezve. Azelett nem csinált egyebet, mint botrányt, most csakis egyebet csinál.

És van is még tennivalója, ámbár nagy feladatokkal nem szokás megterhelni az utolsó ülészakát élő törvényhozást. A nagy átalakító reformalkotások, amelyeket szívesen láttunk volna már ezen az országgyűlésen megvalósulni, részben a jövő parla-

menti ciklus feladatai maradnak. Sem a közgazgatás reformja, sem az adóreform nem kerülhet sorra már ezen az országgyűlésen, amely idejének javát elfecsérelte. De mikor megindult az újjászülés processzusa, létrehozott egy reformalkotást ez a parlament is: önmagát reformálta meg. A maga származását expialta azzal, hogy becsületes, törvényes eredetét biztosított az utódjának. A kuriai bíráskodás biztosította a tiszta parlamentarizmust s ez önmagában is kiengesztelt sok bünt és sok mulasztást.

A parlamenti reform befejezése azonban még hátra van. A parlament tisztaságának biztosítását kell, hogy kiegészítse a parlament függetlenségének a biztosítása. Széll Kálmán miniszterelnök nyilatkozatából tudjuk, hogy ezt a feladatot, az összeférhetlenségi törvény reformját még ennek az országgyűlésnek szánta. Reméljük is, hogy ezt a feladatot ez az országgyűlés még teljesíteni fogja és pedig jól fogja teljesíteni. Ehhez még egészen elegendő munkaerején kívül a többi szükséges kvalifikációja is megvan. Az összeférhetlenség kérdését szabályozó törvény reformjára éppen most van a legkedvezőbb alkalom. Addig, míg a parlament nyugalmat teljesen helyre nem állott, hiba lett volna ezzel előhozakodni. A politikai indulatok háborgása lehetetlenne tette volna a kérdésnek a maga tisztaságában való megítélését, lehetetlen lett volna a nyugodt megfontolás és az oda nem tartozó szempontok távolartása. A mostani nyugodt idő alkalmas arra, hogy a törvényhozás nyugodtan itélje meg a feladatot és megnyugtatóan teljesítse. Nagy veszedelem lett volna ezt az alkalmat be nem várni és kár volna elszalasztani. Most, reméljük, nem fog visszatérni az összeférhetlenség kérdésének első felvetése után támadt

T Á R C A.

Egy éjszaka.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: *Michel Corday.*

L. kapitány mondta el a következő történetet:

Eletem legesodálatosabb kalandját egy elszállásolási jegynek köszönhetem. Ez a jegy jogot ad arra, hogy ismeretlen emberek viszonyába avatkozzunk s hogy éjjeli szállást követelhesünk azoktól, akik örömkömben és kínok közt töltek éjszakáikat.

Két napig táboroztunk Toul közelében. Kvártélymesterem megjelölte azt a helyet, ahol éjjeli szállásom van. Tisztelettel parancsoló polgári család házába jutottam. Az első emelet két ablakában halvány világosságot vettem észre.

Egy öreg szolgáló nyitott ajtót, aki, mikor a gazdája után kérdezősködtem, érthetetlenül morgogott valamit. Utána mentem a lépcsőkhöz s a folyosón egy őszbe csavarodott, kislirt szemű öreg emberrel találkoztam. Megmagyaráztam jövetelem célját. Az öreg rám nézett, aztán zavartan, tompa hangon így szólt:

— Bocsanat, uram, hogy így fogadom. Ön akaratán kívül nagy fájdalmat, nagy csalódást okozott nekem. A leányom súlyosan megbetegedett s völgegye, aki szintén tűzérkapitány, Algierba utazott... A szegény gyermek egyre öt hívja, lázalmában az ő nevét suttozja s nem ismer meg senkit közülünk... Irtunk már a völgegynek, hogy jöjjön vissza s most minden pereben várjuk. Talán az ő jelenléte meggyógyítaná szegénykét... Mikor az ön sarkantyujának a pengését meghallottam, azt hittem, azt reméltem...

Az öreg elhallgatott, miközben az uja hegyével szétmorzsolta a szemébe tolokódó könyveket.

Egypár résztvevő szót mondtam éppen, mikor a félig nyitott ajtón gyenge, de tiszta hang hallatszott ki:

— Claude! Claude! Gyere hamar. Gyere gyorsan, kedvesem... olyan régen várlak...

Az öreg a zsebkendőjét harapdálta s aztán lehajtotta a fejét. Az ajtóból megint kihallatszott:

— Gyere hát! Hamar!

Aztán hangos zokogást hallottam. A szerencsétlen apa suttogó hangon szólt hozzám:

— Azt hiszi, hogy ő jött meg. Hirtelen találkozott pillantásunk s úgy látszott, hogy egy ugyanaz a gondolat fogamzott meg agyunkban. A halokló utolsó kívánságát teljesítünk kell!

— Menjünk, — mondtam.

Az öreg visszatartott.

— Csakugyan? On megteszi? Ön nagyon jó hozzám. Szegény gyermek talán visszanyeri nyugalmát... talán...

A szoba küszöbén álltam már s ámbár a szánalom érzése uralkodott rajtam, a félelem ésszeszorította a torkomat. Lassan kinyitottam az ajtót. Egy kis asztalon álló lámpa világította meg a szobát, melynek levegője telve volt éterillattal.

Az ágyon egy halovány, fiatal asszony feküdt. A halálal vívdott. A kezével, mely az ágytakarót simogatta, az ajkával, mindennel, élete utolsó hunyó erejével kívánta vissza azt a férfit, akit nekem kellett most helyettesítenem. Lábjajhegyen közelédtem az ágyhoz, de kardommal véletlenül megütöttem valamit. Zörgött és úgy látszik ez a zörrenés régi emlékeket ébresztett a betegben.

— Végre! — mondta sóhajva.

Szóltalanul hajoltam az ágy fölé. Attól félttem, hogy ez a sóhajtas az utolsó sóhajtása.

Panaszos hangon folytatta:

— Te vagy! Csakugyan te vagy, édesem! Jöjj közelebb! Tudod, már nem látok, elhalványodik minden a szemem előtt. Nagyon beteg vagyok, nagyon beteg.

Az öreg vigasztalta: Ne izgasd föl magadat, Jane! De Jane nem hallgatott az atyjára, csak a fejét rázta s így szólt:

— Olyan sok mondanivalóm van, édesem. Egy pillanatra esőnd volt a szobában. Aztán Jane duzzogva kérdezte:

— Hát meg sem ölelsz?

Meg kellett ölelnem. Ajkammal kellett érintenem a homlokát. Jane behunyta a szemét s könyörgő hangon mondta:

— Oh! még, még, még...

Hideg, nedves volt az arca. Tudom, megcsókoltam.

Arcom lángolt, kipirult az ő lázas lehelle-tének tüztől. Emlékszem, hogy nem csodálkoztam s nem vonakodtam semmitől. Örültem. A vigasztalás öröme ébredt föl bennem.

— Tudod-e — kérdezte Jane — tudod-e, hogy a pap is itt volt már? Meg fogok halni, édes.

— Oh, édes Jane — feleltem — kérek, ne beszélj így. Meggyógyítunk, majd meglátod, hogy meggyógyítunk. Bizonyosan.

Ezt mondtam. Természetes, egyszerű hangon. Nem hizelegtem s nem kerestem a szavakat.

Nem figyelt rám.

— Új ide — mondta — s add a kezedet.

Vékony, láztól izzó ujjait a kezembe vettem. Jane behunyta a szemét s elaludni látszott. Atyja az ágy végén állt. A szoba félhomályában, melybe most pillanthattam először, öreg, ősszereskedt vén asszony ült egy karosszékekben: Jane édesanyja.

Helyzetem furcsaságára csak most gondoltam először. Erre az idegen asszonyra, aki lázas álomban rám bízta legmeghittebb gondolatait és érzéseit. Aztán a férje jutott eszembe, aki minden pillanatban belépett s tanuja lehet ennek a

bolond zürzavar, amely a politikai erkölcs kérdésének hegyezte ki az inkompatibilitás kérdése, holott ez tisztán a politikai függetlenség kérdése. Reméljük, hogy a mostani helyzetben meg fogja találni a törvényhozás a megoldásnak egyedül helyes módját: azt a megnyugtató kompromisszumot, amely a képviselőháznak és a képviselőknek a politikai függetlenségét a lehető legteljesebben biztosítja, a nélkül, hogy kiüldözne a törvényhozásból bizonyos értékes elemeket, amelyekre a közéletnek föltétlenül szüksége van.

Ha ezt a megoldást sikerül megtalálni, ez a mostani országgyűlésnek biztosítani fogja a szép öregség után a szép elmulást, emlékének pedig a teljes kiegészítődését.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, melyen a kabinetnek a fővárosban időző valamennyi tagja részt vett. A minisztertanács a folyó ügyeket intézte el.

A képviselőház ülése. Rövid ülést tartott ma a képviselőház. Napirenden voltak a tegnapi elmaradt kérvények, amelyeknek tárgyalásán hamarosan állott a Ház. Torda városának kérvényét, hogy állítsa a kormány ott állami gimnáziumot, Papp Samu és Kossuth Ferenc támogatták. Szabolcs megye feliratát pedig Kossuth Ferenc pártolta. Holnap nem lesz ülés. Pénteken a miniszterelnök válaszolni fog Zmeskál Zoltánnak az oehodnicai körjegyző által elküldött okirathamisítás, Visontai Somának a megszállott tartományok kormányzati irányú és az ezzel összefüggő serelemek. Pichler Győzőnek a bosnyák vasutak ügyében, Mohár Jánosnak a csik-tusnádi és csik-szentmártoni népgyűlések, végül Endrey Gyulának a hivatalos közlöny tárgyában beadott interpellációjára.

Szell Kálmán köszönete. Az újvidéki szabad-olvpárt táviratban üdvözölte a napokban Szell Kálmán miniszterelnököt újjászervező gyűléséből. A miniszterelnök a következő távirattal válaszolt:

Szalay Lajosnak, Újvidék. A párt nevében hozzám intézett bizalomnyilvánító sürgönyét élénk örömmel fogadtam s ezért úgy a t. elnök urnak, mint a párt minden egyes tagjának legigazabb köszönetemet tejezem ki. Erős törekvésem, hogy azok a remények, amelyeknek biztosítékát önök bennem látják, valóra válasszom. Hiszem és vallom, hogy ez az önök szives támogatásával is sikerülni fog. Fogadják viszont legőszintébb üdvözetemet. Szell.

Szell Kálmánnak ezt a válaszát a párt falragaszokon tette közzé.

szörnyű jelenetnek. Azt hiszem — gondoltam — nem volna féltékeny. A bánat és a gond elriasztotta a féltését, hisz a halál közelében megváltozik világnézetünk.

A fiatal asszony többször fölriadt álmából s úgy látszott, hogy álmai győtrik.

— Emlékszel még, mikor nászutunk alkalmával Dieppebe érkezünk? Ejjel volt s az ablakainkból a partra lehetett látni. Emlékszel még, hogy kinyitottad az ablakot s hogy a hold éppen az ágyunkra süttött?

Jane kacagott s göresösen szoritotta meg a kezemet, mintha e szoritással akart volna ribizni, hogy folytassam visszaemlékezéseit.

Halk hangon kértem, hogy ne izzassa föl magát s mindenképpen azon voltam, hogy a multról eltereljem gondolatait. Félttem, hogy még intímabb részleteket tudok meg tőle, hogy fölbuzsáztam az anyját s hogy szétlépem minden illúzióját, melylyel pedig megnyugtattuk szegényt, élete utolsó perceiben.

— Olyan szomorú vagyok — mondta szegényke utójára. Fáj, hogy nem marad utánam semmi, ami mindkettőnké volt. Gyermekek...

* * *

Gyáva voltam. Ezek a vallomások olyan fájdalommal töltötték el, hogy szőkní szerettem volna erről a helyről. Az órák kétségbeesítő lassúsággal multak s az óra egyhangyos ketyegése mintha megdupláztá volna az időt. Ujjaim közt éreztem vére lüktetését, olykor heves és lázongó vérhullámokat, majd lassu, elhaló érverést. Úgy ütöttek az erei, mint a kis madár szive üt, mikor az ujjaink között tartjuk.

A nagy szomorúság, a vallomások meghatóttak. Meghatott a véletlen kényszerítő ereje, amely engem, a megcsontosodott agglégényt arra kényszerített, hogy egy távollévő férj tisztét vállaltam magamra, úgy hogy utójára magam is

Az állami oktatás. Az Alkotmány szertelen haragot tartván a néppárti kudarc miatt Győrffy Gyula képviselőre, ma rá akarja olvasni a képviselőház 1892. évi május 21-én tartott beszédét, amely ellenkezésben volna a katolikus autonómiai kongresszus kisebbségi véleményével, amelyet Győrffy szintén aláírt. Győrffy ezt a kisebbségi véleményt nemcsak aláírta, hanem jelentékeny részt kívánhat magának ennek az egész minék a megalkotásából. De szerencsére ellentmondás nincs a két nyilatkozat közt. Csak abban az erőszakos szembeállításban van, amelylyel az Alkotmány egy szerves beszédből neki tetsző részeket szakít ki. Győrffy álláspontja az állami oktatás kérdésében liberális, nemzeti és hazafias. Ez különbözteti meg az ultramontán tendenciáktól.

Az országgyűlési szabadelpárt, mint érle-sülünk, pénteken, e hó 16-ikán esti nyolcadfél órakor tartja legközelebbi értekezletét. Az értekezleten ki fogják jelölni az országgyűlés ötödik ülészakára a képviselőház alelnökeit, jegyzőit, háznapját és a Ház bizottságaiba a párt kebeléből választandó tagokat.

Egyházkerületi közgyűlés. A tiszántúli református egyházkerület öszi közgyűlése, mint Debrecenből táviratozók, ma vette kezdetét a kollégium dísztermében. Elnökök: Kiss Aron református püspök és gróf Degenfeld József főgondnok. Jelen vannak: Tisza Kálmán, Tisza István és Ráday Gedeon grófok. Rütöök Zsigmond, Thaly Kálmán, Kiss Albert, Madarász Imre, Mezőssy Béla, Horthy István, az esperesi kar teljes számmal, stb. A gyűlést Kiss Aron megható imádsággal nyitotta meg.

Az elhunyt Csernát István helyébe Szikszay Zoltán fiatal máramaros-szigeti papot választották meg ugcsoai esperesnek, aki szép szakabban köszönte meg a rokonszervek fogadtatást. Azután tudomásul vették az egyházkerületi költségvetési bizottság jelentését, a lelkészképzési vizsgákról, a tanítóképzési vizsgákról és a lókesegély-bizottság működéséről szóló jelentéseket. Elek Lajos aljegyző felolvasta a közalapítványok elintézéséről szóló jelentést. Folyamodott 126 egyház 63.688 korona segélyért, 32 lelkész 13.156 korona segélyért, tehát 158 folyamodó 76.844 korona segélyért. Az esperesi kar javaslataira 100 egyháznak és három belső hivatalnoknak összesen 18.000 korona segítséget adtak.

Gróf Degenfeld József főgondnok a debreceni egyház megrendszabályozását indítványozta. Szerinte a debreceni egyház most olyan különös kiváltságos állást foglal el, a debreceni egyházmegye felügyelete és ellenőrzése alól kivonja magát. Azt javasolja, hogy a 188. § alapján s a törvény értelmében járjanak el. Kiss Albertet végtelenül meglepte a főgondnok javaslata. Jegyzőkönyvi adatokkal bizonyítja, hogy az egyház és az egyházmegye között létrejött megállapodás szerint a debreceni egyház és egyházmegye felügyeleti jogát feltétlenül elismerte. Indítványozza, hogy a javaslatot adni ki a debreceni egyházmegyének és egyháznak véleményadás végett. Tisza Kálmán szerint a dolog lényege abban áll, hogy a debreceni egyház felszólítatik, vesse magát a törvény alá vagy alskuljon külön egyházmegyévé.

úgy éreztem, mintha saját hitvesem életét kellene kiragadnom a halál karmai közül.

Ót óra volt. Csapatomhoz kellett mennem. Végtelen óvatossággal vontam ki kezemet az övből, szótlannal köszöntöttem a két öregget, akik megindultan bólogattak felém. Mikor kiléptem a kapun... hangos sírásra fakadtam. A szürke, elhagyott utcán végesvégig zokogtam.

A parancs szerint tíz mérföldnyire mentünk Touliból. A hadgyakorlatok után szabadságot kértem s fölkerestem azokat, akiknél ilyen véletlenül egy haldoklót esaltam meg.

Szomorú arcra köszöntem. De az öreg sugárzóan, boldogan sietett elém. Leánya nem halt meg s kegyes csalásunkról senki más nem tudott, mint Jane férje, aki távozásom után érkezett a beteg ágyához. Az asszony sohasem tudott meg semmit.

— Nézze csak! — mondta az öreg, miközben a kette nyíló ablak függönyét fölemelte.

Rózsaszín ruhában, nyugágyon pihenve élvezte Jane visszatért egészségét.

Egy egész, hosszú éjszákam keresztül fogtam a kezét s egyre éreztem a vére lüktetését. Nekem adta utolsó csókjait, nekem tette utolsó vallomásait. Egy egész éjjel egymás mellett voltunk, egyesülve, a halál színe előtt... és most nem jösem ez az asszony!

Nem ismer! Arcom nem ébreszt benne emlékeket, egyetlen gondolatot sem, amely arra az éjszakára emlékeztetné.

Az öreg hozzám fordult: — Jöjjen. Bemutatom ön... .

Úgy éreztem, hogy illetlenség volna, ha most, fényes nappal, egészségesen beszélne velem ez az asszony, akit szenvedések közt, éjszakának idején olyan közelről ismertem meg.

Igy szóltam tehát: — Köszönöm, uram! Inkább engedje meg, hogy távozzam. Adieu!

És elmentem.

Debrecen maga több egyházközséggé alakulna. Elfogadja a főgondnok indítványát. Thaly Kálmán a debreceni egyházat, mely századok zivatarain keresztül fejlődött azzá, ami a legtekintélyesebb egyháznak tartja. Annak mostani állapotából való erőszakos kiharítása vétkes könnyelműség. Meg van győződve az indítványozó nemes intencióról, de mert a dolog elhármarkodása végetes lehetne, Kiss Albert indítványát pártolta. Hosszas vita után, amelyben gróf Tisza István a kérdés tárgyalásának a jövő közgyűlésig való elhalasztása mellett szótlan föl, a főgondnok indítványát fogadták el. A tárgyalást aztán délután folytatták.

Osszeférhetetlenség. A képviselőház összehelhetetlenségi bizottsága mai ülésében elintézte a Hieronymi Károly és Chorin Ferenc képviselőkre vonatkozó összehelhetetlenségi bejelentéseket is, miután egyhangulag kimondotta, hogy Hieronymi Károlyra nézve az aradi Walsér-lele waggon- és gépgyárnál való igazgatósági tagságból és Chorin Ferenc nézve a salgótarjáni közsébbánya-részvénytársaság elnöki állásából ki olyólag összehelhetetlenség esete nem forog fenn.

Az Ugron-párt értekezlete. A függetlenségi és 48-as (Ugron) párt Bartha Miklós elnöke alatt holnapután, pénteken d. u. 5 órakor Bartha Miklós lakásán értekezletet tart, amelyre a párt országgyűlési képviselő tagjait az elnökség meghívja.

A belényesi mandátum. A belényesi választókerület polgársága mai gyűlésén egyhangulag Gajári Ödönt kiáltotta ki a kerület szabadeivpárti képviselőjelöltjéül. Biharmegye központi választmánya a választást november 27-ikére tűzte ki. Választási elnök Orley Kálmán országgyűlési képviselő, küldöttségi elnök Bután János gimnáziumi igazgató. Gajári Ödön legközelebb kúrotat tesz a kerületben.

KÜLFÖLD.

Az olasz kormány programja. Saracco kormányelnök előterjesztést tett Viktor Ernővel királynak arról a parlamenti programról, amelyet a törvényhozásban be fog mutatni. Egy fölhivatalos kivonatos közlés szerint a jelentés konstátálja, hogy amikor Umberto király meggyilkolása megdöbbentette az országot, a közrendet sehol sem zavarták meg és a szabadság intézményei s az államgépezet működése nem szenvedett kárt. Az ország szövetségeit és barátságait viszonnyát az összes államok szives nyilatkozatai ünneppiesen megerősítették. Olaszország kelet-ázsiai katonai és politikai akciója a parlament akaratára szerint és a többi hatalmakkal egyetértően ment és megy végbe. Az olasz katonák és tengerészek teljesítették kötelességüket. Afrikában becsülettel rendezték a nehéz határkérdést és Abessziniával tartós békét kötöttek.

A német trónbeszéd.

Budapest, november 14.

Vilmos császár abban a trónbeszédében, amelylyel a birodalomgyűlést ma megnyitotta, kiválóképpen a kínai kérdéssel s a német birodalomnak ebben való szerepléséről nyilatkozott. Különösen hangsúlyozta a főbűnösök meglenyítésének szükségességét, hogy jövőre lehetelenné legyen téve a világbékének ilyen megbontása. Rokonszerveken emlékezik meg a trónbeszéd az Olaszországot királyi halálával ért csapásról, valamint a párisi kiállításról és Franciaország vendég-szeretéről. A nagy viúk, amelyek a birodalomgyűlésben várhatóak, a kínai kérdéssel s ennek költségeivel kapcsolatosan főképp Németország világhatalmi törekvései körül fognak folyni s az új kancellárnak bőséges alkalma lesz saját és császári ura politikáját a birodalom képviselőleltől igazolni, amint a kínai expedició költségeiről szóló előterjesztésben ezt már meg is kísérelte.

Berlin, november 14.

Ma nyílt meg a szokott ünnepséggel a német birodalomgyűlés. Az egybegyűlt képviselők visszafogott lélekzettel hallgatták Vilmos császár trónbeszédét, amely különösen a kínai expedicióval foglalkozik. Igen jó hatást tettek azok a meleg szavak, amelyekkel a császár a párisi kiállításról és a német nemzeti munka sikeréről emlékeztetett meg.

A trónbeszéd különben szösz szerint így hangzik:

Tisztelt uraim! Miután önöket a közérdek szolgálataiban való komoly működésre összehívtam, üdvözölöm önöket a szövetséges kormányok nevében. A keletázsiai események a világ valamennyi civilizált népében mély felháborodást idéztek elő. Fanatikus gyűlölet és sötét babona, szíva a pekingi udvar lelkiismeretlen tanácsadóitól, iszonyatoságokra ragadta a kínai nép félrevezetett tömegét a köztük békésen lakó nyugati civilizáció és keresztény kultúra ellen.

Midőn követem bátran megkísérelte a közeledő veszedelem eltávolítását, orgyilkos knek eset áldozatul. A fővárosban levő idegenek halálos veszedelmében forogtak, de a rémhir egyesítette azokat, akik különben el vannak választva egymástól. Az összes nemzetek, amelyek ellen a hallatlan támadás irányult, szorososan összeálltak és fiaik vállvetve, egyetértően küzdöttek. Es a mint a tábori jelvények odakinn együtt lengenek, úgy a kormányok is tanácskozásaikban attól a közös óhajtól vannak áthatva, hogy minél hamarabb rendezett viszonyokat teremtenek és a főbűnök megbüntetését után jövőre lehetetlenné tegyék a világbéke ilyen megbontását. Szerettem volna a kínai zavarok kitörésének híre mindjárt magam köré gyűjteni a népképviselőket. Miként a német nép fejedelmével együtt az önként zászló alá siető ifjúság és vezéréi elindulását büszke örömmel és bátor bizalommal kísérte, amely bizalom azóta harcosaink magatartása által a haza és a külföld előtt teljesen jogosultnak bizonyult, úgy a népképviselőt is hazafias elszántsággal támogatta volna a teendő intézkedéseket és azoknak hatását ez által fokozta volna. De míg csak az az egy volt bizonyos, hogy habozás nélkül kell cselekedni, a hozandó határozatok alapja, különösen a hírszolgálat bizonytalansága mellett ingadozó volt, így a reánk váró feladat nem állott tisztán előttünk s ennél fogva a szükséges költségek mértéke sem volt megbecsülhető. Ha ilyen körülmények között lemondunk is arról, hogy a birodalomgyűlést a költségre nézve való alkotmányos határozathozatal végett rendkívüli ülésre hívjuk össze, mégis biznak benne a szövetséges kormányok, hogy a népképviselőt nem fogja megtámadni utólagos jóváhagyását az elkerülhetetlenné vált kiadásoknak. Hiszen nemcsak arról volt szó, hogy a súlyosan fenyegetett német érdekeket védelmezzük meg, hanem arról is, hogy késedelem nélkül megvédjük a német név becsületét. Most már áttekinthető a kelet-ázsiai vállalkozásnak a folyó költségek töltésére okozott költségei. Ezek a költségek külön hiteljavaslata vannak tölvéve, amelyet önk azonnal meg fognak kapni.

A birodalmi háztartás költségvetésének tervezetében a bevételek természetesen emelkedő és a birodalomgyűlés előző ülésében elhatározott adóemlések következtében a birodalmi kormányzatnak majdnem valamennyi ágára bővséges eszközök jutnak, különösen a munkásokról való gondoskodás és a honvédelem céljaira.

A vámtarifa-törvény annyira elő van készítve, hogy a törvényjavaslat a tél folyamán a szövetségi tanács elé lesz terjeszthető. A mult ülészakban el nem intézett tengerész-rendtartási tervezeteken és az azokkal összefüggő törvényjavaslatokon kívül még más javaslatok is fogják önköt foglalkoztatni, amelyek egytelől a magánbiztosítás nyilvánjogi oldalának egységes alakulását fogják eredményezni, másfelől a szerzői jogról szóló birodalmi törvényhozást fogják összeegyeztetni az előrehaladott jogfejlődéssel. Elő-készületben van a katonai hivatalnokok és más katonai személyek baleset esetén való ellátásáról szóló szabályok módosítása, amelyet a baleset elleni biztosításról szóló törvény módosítása von maga után, továbbá egy olyan javaslat, amely a borforgalomra vonatkozó szabályok javítását célozza.

A birodalom viszonya valamennyi idegen hatalmassággal állandóan jó és barátságos. Fájdalommal emlékezem meg szövetségtársamról és hűségös barátomról, Umberto királyról, aki királyi hivatalában áldozata lett egy átkozott merényletnek.

A párisi kiállítás, amelyen a szomszéd ország vendégszerető helyet nyitott a népek békés versenynéke, a német munka és német ügyesség bő elismerésben részesült. Ez a siker, amelyet önk bizonyára csak örömmel üdvözölnek, új erőfeszítésre és egyre nagyobb művekre fogja serkenteni a nemzeti munkát minden téren. Vajha a tanácskozások, amelyeknek önk, tisztelt uraim, a szövetséges kormányokkal egyetértően szentelni akarják magukat, az isteni kegyelem oltalmával javára válhának a drága hazának.

Berlin, november 14.

A szövetségtanács elő terjesztett költségvetés mérlegje 2240,947,301 márkával zárul. Az állandó kiadások összége 1912,608,694 márká, az egyszeri kiadások a rendszer költségvetésben 224,689,912 márkát és a rendkívüli költségvetésben 103,764,695 márkát tesznek. A második paragrafus fölhatalmazza a birodalmi kancellárt, hogy az egyszeri rendkívüli kiadások fődőzésére 97,286,394 márkát a hitel útján folyósítsa. A harmadik paragrafus fölhatalmazza a birodalmi kancellárt, hogy a birodalmi főpénztár rendes üzleti alapjának

ideiglenes megerősítésére a szükséghez képest kincstári utalványokat bocsásson ki, de legfeljebb 175 millió márká erejéig.

A kínai háború.

Budapest, november 14.

A hatalmak pekingi követi irásba foglalták azokat a követeléseket, amelyeket kormányaik Kínával szemben egyetemesen támasztanak. A követelések tehát csak megvolnának, kilenc erős pontozatokban; de hogy ezt az írott malasztot Kína miként fogja teljesíteni, ha ugyan egyáltalában teljesíti, az más kérdés. Azt az egyet már is bizonyosra lehet venni, hogy a föltisztviselői és hercegek kivégzésére vonatkozó pontot a kínai udvar nem fogja teljesíteni és akkor — kezdődik csak igazán a kínai kérdés. Egyelőre Amerika ismét akadékoskodik. Tulságosan szigorúaknak találja a követeléseket és tulságosan nagynek a kárpótlás összegét. Amerika ellenkezése azonban a koncertet, mint eddig nem, ezentul sem fogja megbontani.

(A hatalmak föltételei.)

London, november 14.

Washingtonból jelentik, hogy az amerikai kormány a hatalmak követeléseit tulságosoknak tekinti s csak arra valóknak, hogy Kínát esdöbe kergessék. Mac Kinley arról tanácskozik kormányával, vajjon nem volna-e célszerű, ha Amerika végképpen kiválnék a hatalmak koncertjéből. Az Unió kormánya utasította Congert, hogy a hatalmak javaslataihoz ne járuljon hozzá.

London, november 14.

A Timesnak jelentik Pekingből 11-iki kelettel: Ugy látszik, Kína elfogadja a hatalmak jegyzékében foglalt föltételeket, kivéven azt, hogy bizonyos hercegeket és hivatalnokokat kivégeztesen. Ez lehetetlen, amíg az udvar a hivatalnokok kezében van.

London, november 14.

A Morning Postnak jelentik Washingtonból tegnapi kelettel: Conger amerikai követ azt a szigorú parancsot kapta, hogy ne köteleze magát arra, hogy ragaszkodni fog az eddigi javaslatokhoz. Valószínűleg nem sokára megkapja az Egyesült-Államok kártérítési követelésére vonatkozó utasítást. Arról értesülök — írja a Morning Post tudósítója — hogy a külügyminisztérium már megállapította az Egyesült-Államok békeföltételeit és hogy a kormány rosszálja a szövetségesek munkáját, mert a maga formulázta föltételek sokkal mérsékeltetebbek, mint azok, melyeket Pekingben megállapítottak.

Washington, november 14.

Híre jár, hogy azokon a pontokon kívül, amelyekben a pekingi követek a kínai kérdés rendezésére nézve megállapodtak, valószínűleg még más pontokat is fognak fohtolóra venni. Ilyen pont az a kérdés, hogy Pekinget nyílt kikötőnek nyilvánítsák-e, amely esetben az idegenekkel való szabad kereskedést és forgalmat, úgy a mint most a szerződéses kikötőkre nézve fönáll, a fővárosra is kiterjesztenék. Állítólag előkelő kínai körök tettek kezdeményező lépéseket ebben az irányban.

London, november 14.

A Times egy newyorki táviratot közöl, amely megcáfolja a New York Herald-nak azt a híresztelését, hogy Hay külügyminiszter bosszankodik a pekingi követek követelése miatt. A közölteit táviratokban ennek az állítólagos bosszuságnak nyoma sincs.

New York, november 14.

Pekingből jelentik e hó 12-éről: A követek ma hosszabban értekezletet tartottak, melynek befejeztével általános kifejezést adtak a kínai kérdés végleges megoldása tekintetében elért haladás feletti megelégedésnek. A legtöbb mellékkérdésre nézve hír szerint határozatokat hoztak. Több lényeges pontot illetőleg megegyezés jött létre. Kérültek, hogy a fontos pontok tekintetében kevesebb nézeteltérés forog fenn, mint várták, ami legnagyobb részt azokra a végleges utasításokra vezetendő vissza, melyeket a követek kormányaiktól kaptak. Conger amerikai követ azt hiszi, hogy a javaslatok előbb lesznek a kínai kormánynak előterjeszthetők, mint remélték. Holnap a követek ismét értekezletet tartanak.

Ecds, november 14.

A Politische Correspondenzal Párisból közlik a Tempsnak egy pekingi jelentését, amely szerint

a hatalmak ottani képviselői közölték a kínai megbízottakkal azokat a békeföltételeket, amelyek nézve megegyeztek. Eme közlésre azután megkezdődtek a pourparler-k.

(A császári udvarból.)

Sanghai, november 14.

Néhány lap azt jelentette Hszianból, hogy a kínai császár a pekingi kínai és idegen hivatalnokokhoz táviratot intézett, amelyben azt mondja, hogy már régen visszatért volna Pekingbe, ha környezete meg nem tagadta volna az engedelmességét. A lapok azt jelentik továbbá, hogy a császárné kivégeztette a császárné két bizalmas emberét, akik ezt a táviratot továbbítani akarták. Ezeket a híreket Seng távirdaigazgató a leg-határozottabban megcáfolja.

(A császári sírok.)

London, november 14.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Pekingből 11-iki kelettel: Holnap egy másik kis német expedíció indul a Ming-dinasztia sírjai felé, amelyek Pekingtől északra harminc mérföldnyire vannak. Szigorú parancsot adtak ki, hogy hírlaptudósítóknak ne engedjék meg az expedícióban való részvételt.

(A német kínai expedíció.)

Berlin, november 14.

A kínai expedíció költségeit illetőleg a birodalomgyűlés elő terjesztett javaslat emlékiratot foglalt magában, mely kifejti, hogy a felkelés, melynek hatályos elnyomását eleinte a kínai kormánytól lehetett várni, miképpen öltött a tavasszal az összes idegeneket fenyegető jelleget, nyilvánvalóvá válván, hogy a felkelés célja az idegen ellenek a rémuralom által való kizárása. Minthogy a kínai kormány vagy nem akart, vagy mindenesetre nem volt képes a mozgalmat elnyomni, a hatalmak maguk voltak kénytelenek kezükbe venni katonai hatalmi eszközöket, alattvalóik és érdekeik oltalmá. A rend helyreállításában Kínában az összes hatalmak egyaránt érdekelve vannak. A nemzetközi katonai akciók most megszüntetni annyit jelentene, mint új áldozatokat hozni időben és békés lakosok életében. Az akció célja azonban egyedül és kizárólag a nyugalom helyreállítása. A feladat nem terjed túl a nyílt ellenségeskedések elnyomásán, elkerülésével minden nem feltétlenül szükséges beavatkozásnak a kínaiak belétele. A javaslat 152,750,000 márkát követel, ebből a hadügyi kormányzat 119,800,000 márkát, a tengerészeti kormányzat 28,857,000 márkát és a posta 3,800,000 márkát. Az egész összegget rendkívüli előirányzatra utalják, abból indulván ki, hogy Kína később a birodalomnak megtéríti a költségeket és akkor a birodalmi adósság megtelelő csökkenése várható. A keletázsiai expedíció az összes szövetségi államokra nézve közös ügy. A költségek az egész birodalomra esnek, Bajorországot is beleértve.

(Az angol költségek.)

Köln, november 14.

Londonból táviratozzák a Kölnische Zeitungnak, hogy a kormány a jövő hónapban tízmillió fontnyi újabb hitelt fog kérni a parlamenttől. A törvényjavaslat tárgyalásakor az ellenzők heves vitára készül és élesen fogja támadni a kormányt a dél-afrikai hadjárat miatt.

(Izgatás a keresztények ellen.)

Hongkong, november 14.

Kantonból érkezett jelentések szerint Faosban utcai hirdetések izgatják a lakosságot a keresztények ellen. A keresztényeket tengeri ördögöknek írják le, akik több év előtt Kantonba behatoltak és azt a tervet gondolták ki, hogy a kínaiakat országát hatalmukba ejtik és az embereket büvszémestárságukra oktatják. Faosan becsületes írfiai arra áhítanak, hogy a templomokat elpusztítsák, a bennszülött keresztényeket elűzzék és Vongsanghingset az idegen templomok fejét hatajmukba ejtsék. A hirdetések a kápolnák elpusztításának és az egyházak meggyilkolásának határnapjául november 20-ikat tűzik ki.

(Vegyes hírek.)

London, november 14.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Tienctsből kelet felől: Minthogy az oroszok a tongkui idegen vasúti alkalmazottakat felszólították, hogy Tongkuból távozzanak, az angolok tegnap egy század gyalogságot és ma reggel száz lovas küldtek oda a vasúti alkalmazottak megvédésére. Ezeknek a csapatoknak az a parancsuk van hogy Tongkuban maradjanak.

Szájpadlás nélküli fogak.

Főfőlegessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

szpecialista a szájpadlás nélküli műfogak készítésében VI. kerület, Andrássy-út 38. szám.

London, november 14.

Sanghaiból jelentik, hogy a császár *Li-Hung-Cse*ngot Junglu helyébe az északi hadsereg főparancsnokává nevezte ki.

Róma, november 14.

A *Tribun*nak jelentik Pekingből: A Kalgánba küldött expedíció németek és olaszok kívül osztrák és magyar tengerészekből improvizált lovas csapatból áll. Hír szerint *Waldersee* és *Garrioni* követni fogják az expedíciót.

Berlin, november 14.

A *Reichsanzeiger* külön mellékleten közli a pekingi német követségnek május 31-ikétől augusztus 29-ikéig küldött jelentéseit. *Kettler* és *Below* követségi titkár jelentései részletesen ismertetik a boxer-mozgalmat és kimutatják a kínai kormány bűnösségét. A június havi pekingi zavargásokról szóló jelentés ezt mondja egyebek között: *Tuan* hercegnek a cingli-jámen elnökévé való kinevezésével, amelyet június 10-ikén közöltek az idegen követekkel, a kínai kormány teljesen levetette az álarcot. *Tuan* kinevezése hadüzenettel volt azonos.

Below augusztus 29-iki jelentése, amely a Kettler meggyilkolása napján történt dolgokat és a holttest megtalálásának és eltemetésének részleteit ismerteti, rámutat arra a gyalázatos játékra, amelyet a kínai kormány üzött. A jelentés azzal végződik, hogy megható szavakkal emlékezik meg Kettlerrel. Pekingben — mondja a jelentés — mindenki érezte, hogy Kettler a halálával mindent megmentett. A követ megj. ilkolását *Corde* tolmács írja le, aki Kettelert utolsó utján kísérte. A tolmács nézete szerint Kettler meggyilkolása gondosan előkészített bosszúüve a kínai kormány magas állású képviselőinek, akik azért gyilkolták meg Kettelert, mert a kormányt kétszínűséggel vádolta.

Bécs, november 14.

A kelet-ázsiai osztrák-magyar hajórajparancsnokság távirati jelentése szerint a pekingi küllöntmény egy északnyugati irányban vezetett három heti expedícióban vesz részt. Az expedíció november 11-én indult el. November 5-én a pekingi matróz-század 16 német lovassal *Paolin*ban, Pekingtől nyugatra tíz mérföldnyire boxerekre talált. A boxersapatnak három vezérét agyonlőtték, a többi megbüntették. A peitangi őrséghez tartozó *Kogelnik*, *Trapp* és *Veith* tengerészhadapródok bevonultak. *Milosevics* tengerészhadapródot a takai erőre rendelték ki.

HIREK.

Beszéljen Róma!

Brüsszel, november 14. Itt kérvény készül, amely arra kéri a pápát, hogy bullában ítélje el az antiszemitizmust és a rituális gyilkosságról szóló legendákat. A kérvényt már sok ezer ember írta alá.

Beszéljen Róma! Mert a pápa palástja mögé buvik mind az a sötét alak, aki a rituális gyilkosság vádjával szidalmazza a zsidókat. Hiába bizonyították tudós emberek ennek a vádnak a találatlanságát s azt, hogy ilyesmivel előhozakodni az erkölcsi súlyosság jele. Hiába cáfolta ezt a vádat nem egy tisztalelkű keresztény pap, hiába küzdöttek ellene püspökök és bíborosok. A vád, mint a kullanes, rákaskodott kulturánkra s akadnak mindig titkos kezek, amelyek gondoskodnak arról, hogy ez a kullanes szépen tovább tenyészék. Sőt alkalomadtán elefantá fújják föl ezt az elősít s akkor monstruózus pörök keretében, a vád vagy védelem szabadságának szárnyai alatt folyik a legrutabb igaztás egy népfaj ellen, amelynek egész története a tragédiák szakadatlan láncolata. Ezt nevezik civilizációnak, felebaráti szeretetnek, emberségnek azok, akik éppen az emberszeretet köpenyében burkolódzva folytatják ezt a csunya hajszát.

Beszéljen hát Róma! Ha nem elég Róma hiveinek a püspökök és bíborosok szava: a pápa beszédét talán mégis meghallgatják. Hisz egyebekben oly szívesen engedelmeskednek minden intésnek, amely a Vatikánból száll feljük. Ha arról van szó, hogy küzdeni kell törvény vagy nemzeti eszme ellen, azt hamar megtanulják mindenütt az obskuránsok. Csak nemrégiben láttuk ennek épületes példáját. Kövessék tehát a pápa példáját magasabb

erkölcsi kérdésekben is. És a pápa adja meg ezt a példát. Hogy Belgiában akadt néhány ezer ember, akik ilyesmivel kérnek XIII. Leótól, az is egyik fokmérője Belgium műveltségének. Mindazok a keresztények, akik ezt követelik, mindennél erősebben dokumentálják éppen ezáltal intenzív keresztény voltukat. S azért szép gondolat ebben a kérdésben éppen a katolikus világ fejének, a pápának igazmondását provokálni. Nyilatkozzék tehát a pápa az antiszemitizmusról és a vérvádról.

Csak egyet kívánhatunk még ezek után. Hogy ez legyen az utolsó nyilatkozat, amely ebben a kérdésben a világon esett.

(L*)

Budapest, november 14

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. *Pázmány* Dénes két hét óta nagy betegesen lekszik lakásán de ma már túl van minden veszélyen s néhány hét múlva egészségre teljesen helyreáll.

— A király Gödöllőn. Ő felsége ma, mint Gödöllőről táviratozzák, egész nap lakosztályában maradt és állományokkal foglalkozott. Sem ő, sem kísérete nem ment vadászni. Holnap reggel 10 órákor 6 tetsége Budára megy és kihallgatást ad, este 9 órákor pedig visszatér Gödöllőre.

— A dán trónörökös Sopronban. *Koppenhágából* táviratozzák, hogy *Keresztély Frigyes* dán trónörökös ma Sopronba utazott.

— Az olasz királyi udvarból. Megélnékült ismét a római Quirinál. Az olasz udvar ismét Rómában van. *Viktor Emánuel* király, híven az olasz királyi család szokásához, értelmetlenül hagyja a palotának azt a részét, amelyben atyja lakott. A király személyére most sokkal szigorúbban örkölnek, mint ezelőtt. A palota udvarába csak engedélyvel lehet belépni. Nem úgy, mint amikor *Umberto* idejében bemehetett oda boldog, boldogtalan haesak ideigmeddig is jó ruhában volt. Mikor a király előre megállapított program szerint kocsizik ki, akkor kocsiját testőrök veszik körül, úgy, hogy lehetetlen megközelíteni. *Umberto* kocsiját *Galeozzi* rendőrbiztos szokta volt kísélni egylovas bércocsin. A király kocsija mellett pedig két polgári ruhába öltözött testőr kerékpározik. Az eddig száz főből álló testőrcsapat létszámát 40 emberrel szaporították. A 40 új, dalásit testőrt a lovas carabinieri közül választották ki.

Rómából táviratozzák, hogy *Viktor Emánuel* király *Loubet* elnöknek és *Millerand* francia kereskedelmi miniszternek a kiállítás bezárása alkalmából a Szent-Móric-rend nagy keresztjét adományozta. Azonkívül *Monnet-Sully*, a *Théâtre Français* tagja ugyanazon rend lovagkeresztjét kapta. Ez az utolsó kitüntetés *Novelli* intervenciója következtében történt. *Novelli* személyesen kérte meg erre a királyt.

— Kintüntetés. A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy *Festy* Gyula műépítész a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a *Ferenc József-rend* lovagkeresztjét kapta a királytól.

— A kereskedelmi miniszter Temesváron.

Temesváron nagy előkészületeket tesznek *Hegedűs* Sándor kereskedelmi miniszter fogadására, aki holnap reggel érkezik oda. A miniszter kíséretében leutaztak *Pulszky* Agost, *Essenrei* Ferenc, *Festy* Béla, *Vargyas* Imre, *Székely* Imre, *Kapdéb* Ferenc, *Jánicsary* Sándor, *Szerb* György, *Manassy* György, *Fülöp* Béla, *Blaskovics* Ferenc, *Telecsky* Kristóf és *Dembó* Pál képviselők, *Vértessy* Kálmán osztálytanácsos, *Hellán* Sándor miniszteri titkár; azonkívül *Pogány* Károly és *Rónay* Jenő főispánok, gróf *Csekoules* Endre főszablatnok, *Adorján* Sándor, a *Magyar Nemzet* szerkesztője stb. Reggel 9 órákor lesz az új állami szakipariskola felavatása. Délben *Desszeffy* püspök diszebedat ad, mely előtt és után a miniszter az összes gyártelepeket meglátogatja. Este diszebedat lesz a színházban és nagy lakoma a *Vigadó* termeiben, mely után a miniszter *Aradra* utazik.

— Az Achilleion új gazdája. *Gazdát* eszerült a korfui tündércastély, néhai Erzsébet királyné kedves tartózkodási helye. A berlini *Localanzeiger* bécsi értesülése szerint eladták az Achilleiont. A kastélyt egy amerikai milliomos vette meg állítólag 800.000 frankért.

— Elmaradt fejedelmi házasság. *Madridból* jelentik, hogy a régens-királyné legidősebb leányának, az *asturiai hercegnének* házasságát, mely januárba volt kitűzve, bizonytalan időre elhalasztották. Valószínű, hogy a házasság egészen elmarad, mert a vőlegény a

casertai gróf fia és így ez a frigy megbontaná az *Olaszországgal* való jó viszonyt, ami *Don Carlosnak* válnék előnyére.

— A magyar egyetem sérelme. A magyar egyetem a Szerb-utcaiban van. Ennyit tudunk róla mi is s úgy látszik, ennél többet Európában sem tudnak róla. Elvégre Európába nem hat ki az a zűnjögös, amely holmi politikai kisdéd-játékok között föhangzik ott. Szóval Európa nem tud arról a tudományos intézetünkről, teljesen negligálja is alkalomadtán, ami nem egészen az európai tudományos körök hibája. Konecdálni kell azonban egyuttal azt is, hogy ennek a negligálásnak nem egészen oka az egyetem sem, amelyen most olyan sérelem esett, amely a maga nemében csakugyan páratlan.

Nobel svéd mérnök halálának évfordulóján, december hó tizedikén osztják ki azokat a díjakat, melyeket a dinamit föltalálója rendelt. A svéd akadémiának Oszkár svéd király elnökletével működő Nobel-bizottsága megállapította a pályázás föltételeit s meghatározta azon egyetemeket, melyeknek tanárai a pályázókat ajánlhatják. Ezek között az ajánlatra jogosított tanárok közt nincsenek a budapesti egyetem tanárai.

A magyar tudományosság nagy sérelme rejlik ebben a negligálásban s okvetlen elvárja mindenki az országban, hogy ezt a sérelmet maga a tudományos tekintélyében és erkölcsi erejében megtámadott magyar egyetem jóvá fogja tenni. Itt nemesuk mellőzösről, hanem kicsinylésről, sőt semmibevevéstről van szó s ámbár egyetemünk az utóbbi időben számos olyan jelenségnek volt színhelye, amely alkalmas volt arra, hogy e tudományos intézetbe vetett bizalmat megrendíthesse, ezuttal az egész magyar közvélemény érdeklődése és rokonszenve fogja kísélni az egyetem akcióját, mely e sérelmes kicsinylés szanálására megindul. Felvetelhető ugyan, hogy a Balkán országok tudományos egyetemei sinesenek benne a névsorban, de ez a vigasztalás nagyon keserű és nagyon lealázó vigasztalás lehet.

A pályázati föltételek különben a következők:

I. Díjat kap: 1. Aki a fizikai tudományok terén a legfontosabb találmányt föltalálta. 2. Aki a kémia terén a legfontosabb föltalálást tette, vagy a legjelentékenyebb javítást végezte. 3. Az élettan vagy az orvostudományok körébe vágó legfontosabb föltalalás szerzője. 4. Aki „a legfolyeemreméltóbb irodalmi művet alkotta az idealizmus szellemében.” 5. Aki a népek testvéresüléseért, az állandó hadseregek megszüntetéseért vagy eszkükkentéseért, valamint a békekongresszusok alakításáért és terjesztéséért a legtöbbet tett.

II. A pályázaton senki sem vehet részt, aki maga pályázik. Másnak kell a pályázót ajánlania, még pedig olyan valakinek, aki az illető szakmában ítéletre képesnek van elismerve. A fizikai és kémiai díjakra való ajánlás joga korlátozva van. Erre csak a Nobel-bizottság és a stockholmi akadémia tagjai, a skandináv egyetem fizikai és kémiai tanárai, valamint a bécsi, berlini, római, leydeni, londoni, párisi, pétervári, chicagói egyetemek és a zürichi politékaikum fizikai és kémiai rendes tanárai illetékesek.

III. Az ajánlást az ajánlott művel együtt 1901. február elsejéig német, angol, francia, latin vagy valamelyik skandináviai nyelven a svéd tudományos akadémia Nobel-bizottságának címére kell küldeni.

IV. A díjak nagysága még nincs meghatározva, de mindegyik legalább is kétszáz ezer frank lesz, ha csak két pályázó között meg nem osztják.

— Az Andrásy-ut tekintélye. A terézvárosi előjárásának panasza van. Részben az övé az Andrásy-ut, a remekbe csinált disz-utca s az utóbbi időben sürüm megiesik, hogy szarvasmarha esordát hajtának végig ezen a faburkolatos, elegáns vonalon. Megkérték tehát a rendőrséget, hogy ezt a fogalmat terelje másfelé, mert szenvedtél általa a másik, az emberek utcai járás-kelése. A rendőrség bizonyára méltányolja majd az előjáráság intencióit s érvényessé teszi azt a máris fennálló rendeletet, hogy a szarvasmarha esordákat a mellékutakon kell végighajtani és nem a legszebb budapesti utcán.

— Művészet a Vörösmarty-szobor javára. A *Jókai* Kör művésztétén, melyet jövő hó 2-ikán rendeznek a III. kerületi Korona-vendéglőben, *Erős* Gyula felolvasást tart *Vörösmarty* irodalmi munkásságáról. A művészek közül részt vesznek: *Rákosi* Szidi, *Fedák* Sára, *Kovács* Mihály és *Raskó* Géza; *Hiermayer* Sára zongoraművész nő bemutatja Jókainak ajánlott Koncert-indulóját; *Polgár* Ilona, *Rákosi* Szidi növendéke Nemes Elemér új melodramáját, „*Salomont*” szavalja. A műegyetemi zenekar is részt vesz *Kemény* Arthur karnagy vezetésével.

— *Sidney Jones* elutazása. *Sidney Jones* ma délben kiadója társaságában elutazott Budapestről. Az angolok pénteken már Londonba érnek, ahol a fiatal komponista egy jubiláris estén szintén eldirigálja új operettjét.

— **Sándor és Milán kibékülése.** Szent a béke Szeban. A fiatal király, akinek nagyon is volt oka neheztelni atyjára, nem tart többé haragot s már régebben mindent elkövetett, hogy kibékülhessen Milánnal. Ugy látszik, nem is ment valami nagyon nehezen az engesztelődés. Belgrádban egyelőre titkolják a *békéfeltételeket*, mert a skupstinától függ azoknak jóváhagyása. De azért kerülő úton mégis kiszivárgott, hogy mi az ára a békének.

A *Neues Wiener Tagblatt* jól értesült helyről vett közlések alapján jelenti, hogy Sándor király forma szerint, ugyszólván *szereződésben kötötte meg a békét* atyjával. Minden jel arra mutat, hogy Milán tette meg az első lépést az engesztelődésre. A közvetítő Aleko *Katangi*, Románia római követé volt, aki most rokonságba jutott Sándor királlyal. A római követ Belgrádba utazott s mikor a királyi párral megbeszélte a kibékülést, Sándor király elküldötte első adjutántját, *Petrovics* ezredesét Milánhoz s így megszövegezték a békéfeltételeket.

Az adjutáns az exkirályal négy pontban foglalta össze a szerződést, amelyhez Sándor király már előzetesen hozzájárult. A feltételek között természetesen első — a *pénzkérdés*.

Ime a békéfeltételek:

1. Sándor király köteles kieszaközölni a skupstinától, hogy Milán évi apaszását 300.000 frankról felemelteti *félmillió frankra*.

Az apaszást törvény fogja biztosítani az exkirállyal.

2. Sándor király megígéri, hogy atyjának megadja az öt megillető tiszteletet s mihelyt a viszonyok úgy alakulnak, lehetővé fogja tenni, hogy Milán visszatérhessen Szerbiába.

3. Milán ezentul nem köteles *Ausztria* vagy *Magyarország* területén lakni; Párisban is tartózkodhatik, de ha a skupstina helybenhagyja a megállapodásokat, akkor attól fogva Olaszországban telepedik le.

4. Milán megengedi a királyi párnak, hogy Nisban a kastélyban lakhassék, amely az exkirály magántulajdona.

A bécsi lap teljesen megbízható részről úgy értesül, hogy a skupstina minden bizonynyal helyben fogja hagyni ezeket a feltételeket.

— **Erzsébet emlékünnap.** A Budapesti Professzans Iparosképző Egyesület november 18-ikán, vasárnap délután hat órakor saját helyiségében Erzsébet-emlékünnapot rendez, amelyen *Tóth Kálmán* fővárosi tanító tartja az emlékbeszédet. Az egyesület dalárdája *Utasi József* karnagy vezetésével hazafias dalokat énekel.

— **Uj katonai lelkész.** A közös hadügyminiszter dr. *Dobrosszky* Henrik fővárosi hattanárt katonai lelkészre nevezte ki és szolgálatára a budapesti hadiesparancsnoksághoz osztotta be. Az új lelkész már elfoglalta állását és helyébe a ferencvárosi középiskolához az egyházi hatóság *Lavuda* Ferenc ó-budai hittanárt rendelte ki.

— **Az Erzsébetvárosi templom megáldása.** Az Erzsébetváros új plébánia-temploma, mely egyike a székesfőváros legszebb templomainak, immár teljesen elkészült. A székesfőváros, mint kegyur, már az idén föl akarta szenteltetni a templomot, de utóbb a föl-szentelési ünnepet a jövő tavaszra halasztotta el. Mivel a főváros egyik legnépesebb kerületének, az Erzsébetvárosnak, nagy szüksége van a templomra, november 20-án, az Erzsébet napját követő napon ideiglenesen megáldják az új templomot és átadják az egyházi használatnak. A szertartást a hercegeprimás képviselőjében dr. *Koll* Medárd püspök fogja végezni. Ez alkalommal avatják föl a templom hatalmas új orgonáját, az istentisztelet alatt pedig száz tagból álló daloskór fog egyházi dalokat énekelni.

— **Szegényedünk.** Nemesak úgy van ez mondva, ahogy minden időkben panaszkodni szokás a rossz viszonyokra, hanem igazában. Ime itt van rá a bizonyíték, speciális budapesti bizonyíték, ami a budapesti állapotokra nézve jellemző. Csatorna- és kövező-járuelőkért átírás díjakért eddig alig egy-két árverést tartottak havonként. Mindenki fizetett. Mostanában átlagosan huszhuszonöt éves leltációt produkál Budapest városa. Rosszul megy itt — úgy látszik — mindenkinek a sora.

— **A brúzi katasztrófa.** Megemlékeztünk már arról a bányaszerencsétlenségről, amely a *brúzi* Pluto-aknában történt. Amint most jelentik, a robbanásnál harminckét ember járt szerencsétlenül és pedig életét vesztette *kilenc* üzemtisztviselő és *hét* vajúó, sulyosan megsebesült *kilenc* ember, könnyű sérülést szenvedett *tíz* ember. A sulyosan sérültek közül hetet Brúxbe vitték, ahol *három* már belehaltak sebeikbe. Ma dél-

előtt kiment a vizsgáló-bizottság a helyszínére. Az áldozatok temetése valószínűleg holnap délelőtt lesz. A lakosság meglehetősen nyugodt; kihágások nem fordultak elő, bár temérdek ember állott a Pluto-akna közelében.

— **Özvegy Fitowskyné, született Angelov.** A bukaresti pör, amelyről távirataink közt ma is szó van, tudvalevőleg *Fitowsky* Cyrill gyilkosai ellen is folyik. Erdekes epizódot jelentenek ezzel a pörrel kapcsolatosan Bukarestből. A meggyilkoltak özvegye a rust-esuki kerületi bíróságnál megjelent és jegyzőkönyvbe mondotta a következőket:

— Mint hogy én van bizonyítva, hogy férjem *Fitowsky* Cyrill, akit Bukarestben meggyilkoltak, tényleg bolgár hazaáruló és török kém volt, lemondok arról, hogy nevét, amely meg van becsületenítve és be van moskolva — tovább viseljem.

Özvegy *Fitowskyné* ezentul nem lesz többé özvegy *Fitowskyné*, hanem leánykori neve alatt fog tovább élni. Ezentul őt csak *Angelov* néven kereshetik. Honleányi érzelmek győztek benne, s elvetette a hazaáruló férj nevét, akivel nem kíván még holtá után sem közösségekben lenni a legeskelelyebb összekötő szál révén sem.

— **Krüger Európában.** *Marseilleből* táviratozzák, hogy *Krügert* vasárnap vagy hétfőn várják oda. Nagyban készülődnek már a fogadására. *Marseille* maireje, a szociálisták érmelű *Favillieres* kijelentette, hogy nem tűri az angolellenes tüntetéseket. *Krügert* fogadására bizottság alakult, mely több hazafias és katonai egyesület segítségével teszi meg az előkészületeket. Mikor a *Gelderland* hajó beérkezik a kikötőbe, a zenekarok a boer indulót fogják játszani és ennek hangjainál vonul *Krüger* a *Hotel Noailles*-be, ahol *Leyds* 98 szobát bérelt az elnök és kísérete számára. Megérkezése után diszebed lesz, azután pedig a tisztelegő küldöttségeket fogadja.

A bevonulási utvonalon a házakat francia és tranzvaali zászlókkal díszítik. A banketten dr. *Leyds* fogja mondani az első felküzöntőt. Több nagyobb város, többek közt *Toulouse* is bejelentette, hogy képviselteni fogja magát a *Krüger* tiszteletére rendezendő ünnepélyen. A hollandi kormány utasította *marseillei* konzulját, hogy hivatalosan vegyen részt az ünnepben.

Besson tengernagy, a *marseillei* tengerészeti hadosztály parancsnoka instrukcióit kért a kormánytól arra nézve, hogy miképp viselkedjék *Krügert* szemben. *Brüsszlel* erre vonatkozólag azt táviratozzák, hogy a francia és a belga kormány csak abban az esetben hajlandó *Krügert* inkognitóban utazó állambérelt fogadni, ha az angol kormány nem tudatja velük még *Krüger* megérkezése előtt a boer államok annektálását. Ebben az esetben csak mint magánszemélyt fogadhatnák *Krügert*, aki ily körülmények között megállapodás nélkül Hollandiába fog utazni.

Szuez, november 14.

A *Gelderland* gőzös ideérkezett. Senkinek sem engedték meg a belépést *Krüger* enök kabinjába. *Krüger* elnök a fedélzetén sem mutatkozik. Mint a hajótisztek mondják, egészsége jó. Jó étvágya van és jól alszik. Azok közt, akik itt a hajóra jöttek, a *marseillei* fogadási ünnepségeket rendező bizottság egy küldöttje is van. A *Gelderland* gőzös utáryát nem tudják. A gőzös *Port-Said*-ban, ahol szentet vesz fel, várja a rendelleteket. A német keletafrikai *Dar-Es-Saalam* kikötőben *Krügert* ovációkban részesítették.

— **A munkások és az iskola.** A *Margit*-körút és a *Margit*-utca keresztelésénél van egy kis esendes tér. Kicsi a forgalma, nem veri szét a sok kocsi azokat, akik egy tömegbe gyülekeznek rajta, ezért aztán a munkások szivesen gyülekeznek itt. A szomszédságban van azonban az iskola s az iskolaszéknek az a véleménye, hogy nem jó az, hogy a gyerekek a munkásoktól tanulják meg megismerni a tőke és nyomorúság között a viszonyt. Arra kérétek tehát a rendőrséget, hogy ne engedélyezzen ezen a téren több munkásgyűlést. A rendőrség szintén arra az álláspontra helyezkedett, hogy veszedelmes a munkások szomszédsága az iskolára nézve. Azon a esendes téren tehát nem lesz többé láрма.

— **Negy sikasztás New Yorkban.** *New Yorkból* jelentik, hogy a *Grant Brothers* értéktőzsdei ügy-nök cég megszüntette a fizetését. Az *Evening-post* jelentése szerint a fizetésképtelenségnek az az oka, hogy a cég több alkalmazottja 250.00 dollárt sikasztott.

— **Házasság.** *Majorházi Szabó* Dani, *Mezei* Béla Dévidéki Színkerületi igazgató társulatának tagja e hó 13-án esküdtött örök búsoget *Szalay* Teréznek, aki szintén a Mezei-téle társulat tagja.

— **Madame Réjane ideája.** A gyűjtés, amelyet Réjane asszony a francia művész-árvak javára megindított, az első három nap alatt 44.500 frankot juttatott a menedékhelynek. A gyűjtésről „*Boldog percek*” cím alatt közöl kimutatást a *Figaro*, mert Réjane asszony, mint megirtuk, úgy kérte az adományokat, hogy mindenki, akinek életében voltak boldog vagy nehéz percek, áldozzon emléküknök tehetsége szerint. A legtöbbben persze élnek az alkalmossal és megjegyzéssel kísérik az adományukat, mint például:

— *Annak a pernek az emlékére, amelyben Réjane-nak bemutatnak.*

Brieux, akinek új darabját holnapután mutatja be a Nemzeti Színház, kétszáz frankot küldött azzal a megjegyzéssel:

Hálás szívvel annak a pillanatnak az emlékére, amelyben első premiór-estemen a színpalok mögött föl-leltem reszketve, mikor esendül fel könn Réjane asszony hangja.

Hogy a gyűjtés három nap alatt már ilyen nagy összegre rug, ahhoz alighanem nagyban hozzájárul az a körülmény, hogy az adakozók szellemes megjegyzésekkel kísérik küldeményeiket és a *Figaro* leközi ezeket a kíséző sorokat. Mint hírlík, Réjane asszonynak is juttat a gyűjtés egy régi áhitott valamt: a *beszúletrend keresztjét*. Réjane és *Bernhardt* Sara már hosszú ideje mindent elkövetnek, hogy megkapják a kitüntetés. Most, hogy az isteni Sarah Amerikába indul dollár-körútra, a miniszter úgy látszik felhasználja távollétét és Réjane-nak a könyörület ideáért megadja a besúletrendet.

Mindgye. A földolog, hogy a szegény, jómódban született gyermekek ezután már nem kop-lalnak.

— **Musolino a félelmetes.** Az olasz rablóromantika a reneszánszát érte meg *Musolino*-ban, ebben az ideális rablóban. Annyira, hogy az olasz király is nagyon haragszik már, amiért egész hadsereg esendőr és katona üldözi hiába. Egész Oszországot rettegésben tartja már *Musolino*, aki azért lett rablávó, hogy bosszút álljon azokon, akik gyilkossági kísérlet miatt állítólag igazságtalanul járultak hozzá husz évi börtönrre való elítéléséhez. Harmincezer lírát tüztek ki a fejére, de a nép szinte babonás félelemmel van eltele *Musolino* iránt és a díj nem esábit senkit, a rendőrök pedig félnek a banditától. Nem régen egy csapat kiválogatott bátor rendőr kereste *Aspromonte* sűrűségeiben a rablót. A rendőrök vezetője rábirta *Musolino* egyik kémjét, hogy keverjen ópiumot *Musolino* makaróni-jába és ha a rabló elaludt, értesítse a rendőrcsapatot. A kém el is jött, de az örvendetes hír helyett halot-halványan, legvacogva jelentette, hogy ura éppen oyan józúen ette meg az ópiumot, mint a makarónit, de semmi hajlandósága sincs az alvársra. Erre megbizták a kémét, hogy esalja a rablót s társait a rendőrcsapat felé. Ez sikerült is, de amikor a rendőrök meghallották a rettenetes ember hangját, annyira megijedtek, hogy kiabálni kezdtek és revolverükkel vakon a levegőbe lövöldöztek. *Musolino* ott a szemük láttára lötte le a kémát, azután ellúnt a sűrűségben. *Musolino* különben jól él, a lakosság fél tőle és kiszolgálja, még a nyomát is eltakarja és megnehezíti a rendőrségnek munkáját.

— **Nyilvántartás.** Tegnap ünnepi beszédet tartott *Rudnay* Béla főkapitány az orfeum-direktorok előtt. A jámborok ugyan egy árva szót sem értettek a lendületes szónoklatból s csak olykor, mikor hangosabban tört ki a szó, fordultak egymáshoz kérdő tekintettel:

— Was sagt er? . . .

Ma újból nagy dolgot mivel a rendőrség főkapitánya. Nagy horderejű, fontos dolgot, amely mint intézmény éppen olyan nemes és böles, mint amilyen nemes és böles volt a tegnapi beszéd. De sajnos, nem igen lesz szükség a mai intézményre sem, amely szerint ugyanis a rendőrség politikai detektiv-osztályában ezentul nyilvántartják a Budapestre érkező idegeneket. A keleti pályaudvaron érkező tizenkét idegen és a nyugati pályaudvaron érkező hat szál idegen egészen komolyan nyilvántartódik ezentul a detektiv-osztályban.

Az intézkedés csakugyan sürgős volt. Ahol akkora az idegenforgalom, mint Budapestben, ott szükség van a *politikai* detektiv-osztály nyilvántartására. Elvégre sohasem biztos az ember az anarkitól.

— **Szerencsétlenség egy bikaviadalon.** *Madridból* jelentik, hogy *Pedreguez*-ben, *Alicante* tartományban egy bikaviadal alatt a nézőtér ülőhelyei leszakadtak. Tizenkét ember életét vesztette és kétszáz megsebesült.

— **Elcsúszott gőzös.** *Anversből* jelentik, hogy a *Fund*-öbölben a *City* of *Monticelli* gőzös elcsúszott és harmincegy ember a vízbe veszett.

RÉSZLETRE!

Férfi-fehérművek és uri divatárak. **Részletfizetésre kaphatók** férfi-íngék, alsó-nadrágok, keztyűk, téli alsó ruhák, zsebkendők stb.

a Belvárosi koronás áruházban IV., Károly-körut 22.

— **A magántisztviselők törvénye.** Most már kétségtelen, hogy nemsokára meglesz a magántisztviselők törvénye, az a törvény, amely oldalmat nyújt az ország összes magántisztviselőinek és a kereskedelem valamennyi egyéb alkalmazottjának. A kereskedelmi miniszter érintette tegnap több ízben a kérdést a kereskedelmi és iparkamara felavatás ünnepe és oly módon foglalkozott vele, hogy beszéde a magántisztviselők és a kereskedelem egyéb alkalmazottjai között szerte az országban igaz örömet fog kelteni. A kamarák feladatai közé sorolja, hogy az alkalmazottak ügyvévei is foglalkozzanak, noha az alkalmazottak nincsenek a kamarákban képviselve. De a közgazdaság életében nagy és jelentős szerepet játszanak a magántisztviselők; a kereskedelem névtelen hősei ők, akik szellemük és kezük munkájával gyarapítják a nagy közösség: a nemzet vagyonát. Illo tehát, méltányos és igazságos tehát, hogy az ő sorsukat jó törvények biztosítsák és Hegedüs Sándor miniszter, a kinek akkora érzéke van a szociális problémák iránt a kereskedelmi kormány új államtitkárával, Nagy Ferenc dral egyetemben, — aki a magántisztviselők osztályának őszinte barátja — már legközelebb megoldás elé akarja vinni a kérdést. A magántisztviselők már évtizedes küzdelmet folytatnak az alkalmazottak jogi helyzetének szabályozásáért, szaklapjuk, a *Magántisztviselők Lapja* szüntelenül azon munkálkodik, hogy a kormány vegye jószágos gondjaiba a magánalkalmazottak ügyét és a *Magántisztviselők országos szövetsége* csak nemrég szerkesztette meg azt a javaslatot, amely az alkalmazottak jogi helyzetének szabályozására vonatkozik és amely magában foglalja az ország összes magánalkalmazottainak e részbeli kívánását. Kétségtelen, hogy a kereskedelmi kormány, amikor a kérdés törvényhozási rendezésével foglalkozik, azt a javaslatot fogja alapul venni, amely az ország összes magánalkalmazottainak érdekében készült: a *Magántisztviselők országos szövetségének* annak idején a sajtóban is részletesen ismertetett javaslatát.

— **Sétahangverseny.** Sétahangverseny lesz e hó 21-én, szerdán este 8—10 óráig a Royal-szálloda dísztermében melynek tiszta jövedelmét a herceg-prímás védnöksége alatt álló Szeretel országos egyesület javára fordítják. A műsort a közkezdveltség honvédenekar és Hegedüs operaházi tag számai töltik be. Belépődíj 1 korona. Ertesüléseink szerint a hangverseny a legszebb közönséget fogja összegyűjteni, mert a főváros legelőkelőbb köréi már is megígérték megjelenésüket. A hangverseny tartama alatt buffet és éttermek állanak a közönség rendelkezésére. A műsort Bachó karmester dr. Farnady Elemér ügyvéd, egyesületi szakúttal legközelebb fogja összeállítani és közölni. A hangversenyt az egyesület javára kéthetenként megismétlik.

— **A posta újítása.** A főváros VII-ik kerületében, Csömöri-ut 30. szám alatt 1900. évi november 22-én Budapest 7. elnevezéssel kincstári posta- és táviróhivatali lép életbe. A keleti pályaudvar indulási oldalának csarnokában működő és a Budapest 7. számú posta- és táviróhivatalhoz tartozó kirendeltség a Budapest 77. elnevezést nyeri se hó 22-től táviratokon kívül ajánlott leveleket is továbbít. E kirendeltség fogja továbbra is kézbesíteni a poste restante című, nemkülömben ama táviratokat, melyek kézbesítése most is teendő közé tartozik. A Budapest 7. hivatal felállításával egyidejűleg a keleti pályaudvari épületben levő Budapest 72. hivatal a bevételi és kiadási szolgálat megszűntetése mellett csupán átvételési teendőket fog teljesíteni.

— **Agyonvert földbírtokos.** Nagyszombathelyen jelentik, hogy a *Felek* község határán levő Héjja pusztán véres gyilkosság történt. Héjja Mózes földbírtokost ugyanis a saját béresei agyonverték. Jaga Mitru, Ruszu Andrea Barucz Mitru és Dobrián Pével béresek már régóta gyűlölték a gazdájukat, mert az éjjelenként többször kiment az istállóba, hogy megnézze rendben vannak-e a jószágok. Ha valami bajt tapasztalt, a mulasztást elkövető bérést megverte. Tegnapelőtt hajnalban is bement az istállóba s minthogy a béreseket alva találta, Dobrián Pével, aki legelőször ugrott föl, arcul ütötte. Az olah béres ekkor vasvillát kapott s azzal gazdáját felő szújt; ezt az ütést azonban Héjja elfogta és ki akarta csavarni a vasvillát a béres kezéből. Ekkor azonban a többiek is felugráltak s valamennyien megrohanták Héjját, lerántották a földre és ott nyomban agyonverték. A gyilkosság után felgyújtották az istállót és elmenekültek. A szolgálat eány vette észre a tüzet, felkötötte az aszszonyát s a eselődéssel nagynehezen eloltották a tüzet. Az esetről rögtön értesítették a esendőrséget, mely csakhamar kézrekerítette a gyilkosokat, akik részletesen bevallották a gyilkosság körülményeit. A gyilkosokat bekísérték az nagyszombati királyi ügyészség börtönébe.

— **Pusztító tájfun.** Brüsszel-ből jelentik, hogy a hongkongi kikötőben a tengőrszélben három angol hadihajó súlyosan megsérült. Több kínai hajó elsüllyedt. A szerencsétlenség következtében több száz ember elvesztett.

— **Csak kedélyesen!** Az alfldi hírs város napilapocskája, a *Pestmegyei Hírlap* minden napra tartogat egy-egy kis ötletet. Rendesen olyat, hogy nem az ötleten, hanem a lapocskán mulat az ember. Tegnap példának okáért egy kritikát közölt a Bánk banelőadásról és a kritika annyira tele volt sajtóhibákkal, hogy egyetlen egy óp mondat se bontakozott ki a keeskméti Sarcey írásából. A dolog mulatságos volt. És a *Pestmegyei Hírlap* mulatott rajta legjobban. Ennek bizonyoságaképpen ma a következő bájos hirt közli nagy betűkkel:

— **Sajtóhiba** volt vagy egy pár, lapunk keddi számában. Többben, meg is botránkoztak rajta. De meg vagyok győződve, hogy ha azok a bizonyos megbotránkozók ott lettek volna a Nyitray bácsi disznótoros vacsoráján, a hol nemcsak lapunk nyomdászai, de értelmi szerzői is nagyszerűen mulattak, úgy máskor nem róvnák fel a sajtóhibákat bűnünkül, hanem — ők is eljőnnének a Nyitray bácsihoz.

Nos, a disznótoros vacsora — másnap este folytatódott. A hatás nem maradt el: A rómnak és bűnünkül világosan bizonyítják. A két n és a két k betű jelzi, hogy a második este nagyszerűen mulattak Nyitray bácsi vacsoráján a keeskméti ötletek értelmi szerzői, persze a nyomdászokkal egyetemben...

A keeskméti kedélyesség e roppant mérete mellett szerényen vonul meg a *Turkevo* című hetilap öszintesége. A kis kétérdalás újság erős vára a feminizmusnak, a szerkesztő és lapfelfeladónos ugyanis: Bentsik Emma, a nyomás özevgy FÜLÖDGYÖRGYNYÉ sajtóján történik. Női szívre és gyöngyödségű mutar a *Turkevo* mai kétoldalás számának következő első hire:

— **Kérem, t. előzetőknek.** A t. előzetők szíves elnézését kérvük azért hogy lapunk mostani száma, felényi tartalommal jelen meg.

Beteg van a háznál. Akik a lapot kisérdik és kinyomtatják, nem tudnak úgy dolgozni beteg testvérük ápolása miatt mint máskor és ez az oka hogy mai lapunk kisebb a szokottal.

Beteg van a háznál. Szomorú dolog. Tiszta véletlen, hogy a keeskméti napilap kedélyessége mellé került ez a szomorú hír.

— **Az erkölcsotlen szokás.** A párvialdal ellen többet irtak már, több törvényt hoztak már, mint ahányzser megszegték ezeket a törvényeket. Tegnap az osztrák püspöki kar özi konferenciájára ért véget Bécsben s most a *Vaterland* azt jelenti, hogy a konferencia többi határozata közt egy olyan is foglaltatik, mely az 1891-iki pápai brevére, a tridentini concilium határozatára és a büntető-törvénykönyv szabályaira hivatkozva, kiméltetlenül és élesen elítéli a párviald. A határozat *erkölcsotlen szokásnak* nevezi a párvialdát s mint illyent kívánja kitörölni a keresztény népek társadalmi életéből.

— **Sima Ferenc telepesei.** Nyiregyházi levelezőnk táviratozza: Harminekét derék magyar ember járult ma keszves panaszszal *Bethly* László bihari főispán elé. *Weiterschütz* János szolgabíró adta elő a panaszukat. *Sima* Ferenc, aki Roheim Nánán siteri földbírtokos ügynöke, bejárta Csongrádmevye virágzó falvait és a népet rózsás ígéretekkel rábírta, kereszsenek Biharban jobb hazát Azt ígérte, hogy holdankint potom 150 forintért kapnak kifizető szántóföldet amiért előtte csak 5 forintot kell fizetniük. A telepek részére 158 tiszta, jó lakás áll rendelkezésre. A szegény emberek kaptak az ajánlaton és ekötyavetyölték mindenküket hogy az ígért földjén letelepedjenek. Mikor odaértek, első meglepetésük az volt, hogy 5 forint helyett 15 forintot követték tőlük. Keresztük egy fillér sinek lakásul pedig földbe vájt odukat adtak nekik, amikben 6—7 család nyomorog öszszeszuolva. Egető Sándor, a rászédett telepek egyike, kérénybe foglalta sérelmeiket és átadta a főispánnak, aki nagy figyelemmel hallgatta meg panaszukat és kijelentette, hogy ugy a földérsz, mint a salárdi főszolgabíró utján szigorú vizsgálatot indít a dologban. Nagyváradi tudósítónk beszélt a telepekkel, akik elmondták, hogy *Sima* Ferenc mézes-mázos ígéretere Szentestől, Mindszentől, Szegedről, Algyőről, Sándorláváról, Mezőberényből jöttek telepek, 300-nál többen, nyolevánhárom család, akik most sirva siratják régi otthonukat, mert a legnagyobb nyomorúságba jutottak. Sirva beszélték, hogy *nyirkos földökben* lagnak, akár az állatok, melynek tejeje szalma, földje gyilkosan párolgó agyag. Az asszonyok, gyerekek nem mernek öjszakára benn maradni a patkányoktól, inkább a szabadban töltik az öjszakát. Ha pedig *Sima* Ferenc panaszra mennek, az egyszerűen ki üzi őket.

— **Lopás a berlini muzeumban.** A mult szombaton meglöpték a berlini muzeumot. Eltitant egy kis szobornü, amelynek értéke 4000 marka. A tolvaj akkor lopozott a muzeumba, amikor a szolgát az igazgató helyiségébe hívták. A szobornak is, a tolvajnak is nyoma veszett.

— **A babocsai bérlők.** Babocsán lelkesen pártolják a szinművészetet. Nem azon a közönséges módon, amely csak abból áll, hogy az ember megváltja a jegyét, hanem olyanformán, mint azt az egyszeri vendéglátás szabályai előirták:

— Ha jöttek — leszte!
Ha hoztak — eszte!
Halász Dániel, aki Babocsán direktor, erre a paradigmára akár versben is felkérhette volna a bérlő közönséget arra, amit ezuttal csak prózaban eszelekedt meg, felírva a szinlapra:

Felkérem a bérlő közönséget, hogy saját könyelme végett, sziveskedjék széklet küldeni a szinházba.

Es Babocsa közönsége?! Oh, Babocsán lelkesen pártolják a szinművészetet. Vittek széklet, Sok széklet, saját könyelmükre.

— **Sikkesztő szerkesztőség.** A zágrábi *Hrvatsko Pravo* mai száma azt jelenti, hogy a *Hrvatsko Domovina* koalicionális lap szerkesztőségében elsiszkesztottak 1600 koronát, amely az isztriai Cyrill- és Method-egyesület számára befolyt. Az egyesület lépéseket tett a pártelnököl, hogy a dolgot rendezzék, de minthogy erről az oldalról semmi sem történt, megtették a *büvöldi feljelentést* a szerkesztőség ellen. A kihallgatott személyek egyike állítólag ugy nyilatkozott a bíróság előtt, hogy a pénzöl 1000 koronát a *Domovina* nyomdaköltségeire fordítottak.

— **Az utcáról.** A körut felöl jön egy ember. A kalapja mélyen a szemére van huzva s a kezével hadonázik. Nyakig sáros és részeg.

Egy elegáns hölgy halad el mellette, aztán egy cilinderes ur. A részeg ember bálul s aztán nekiesik a falnak. Most az elegáns hölgy is megáll, mosolyog. A cilinderes ur is megáll, ő is mosolyog.

A részeg ember most hirtelen föltápászkodik. Fölfujja az arcát, nagyot lélezkiz, kifeszíti a mellét s két lépést tesz előre.

Az emberek kacagnak rajta, de ő nem zavartatja magát. Ránéz az elegáns asszonyra s mosolyog. Aztán megint kidülleszti a mellét s így szól:

— Hehe... imponálni kell tudni!

— **Öngyilkosság a fürdőben.** A Nyár-utcában levő Hungária-ürdőben ma délután egy jól öltözött ember felvágta az ereit és mire észrevették, elvezett. A rendőrség eleinte nem tudta, hogy ki az öngyilkos, este fel azonban sikerült megállapítani, hogy *Ernye* Károlynak hívják az illetőt, akinek a *József-körut* 17-ik szám alatt volt tudakozó-intézte. *Ernye* Károly régebben detektiv volt a fővárosi rendőrségül és fontos szolgálatakat teljesített, ezelőtt három évvel azonban kilépett a detektiv-testületből s megnyitotta tudakozó intézetét. Az irodának jól ment a dolga, *Ernye* azonban boldogtalan családi életet élt és valószínűleg ez volt az oka öngyilkosságának. A szerencsétlen ember borotvával annyira öszszeszurkálta magát, hogy mire rájöttek az öngyilkosságára, szinte felismerhetetlen volt. Holttestét bevizték a boncoló-intéztebe.

— **Újságíró és szinlagató.** Debrecenből írják: Az újságírók *Könc* Akos szerkesztő elnöklete alatt értekezletet tartottak, amelyen megbotránkozásukat fejezték ki a *Löv József* hírlapírórt ért méltatlan támadás felett és *Löv* iránt a legöszintébb rokonszenveket fejezték ki. *Komjáthymak* az utóbbi időben tanúsított magartásában a sajtó terrorizását látják, ez ellen övást emelnek s kijelentik, hogy a sajtó ellenörző és bíróli jogait eszoríthatni nem engedik s a *mig Komjáthy* a sajtón etlett sérelmet jóvá nem teszi, a debreceni lapok a szinbázórt csupán a közönséget legközelebb érdeklő szinhszi kritikát közlik. A szinügyi bizottság legközelebb szintén foglalkozik az igazgató eljárásával.

— **A segédjegyzői kvalifikáció.** A nagybecsereki közigazgatási tanfolyam egyik hallgatója, Balaton Gusztáv, aki különben már okleveles jegyző, a tanfolyam hallgatói nevében memorandumot szerkesztett, amely a segédjegyzői kvalifikáció törvényhozási uton való szabályozását kéri. A memorandum, amely a mai napon a belügyminiszterhez letelterjesztett, törvényben kimondatni kéri, hogy „rendszeresített segédjegyzői illetve aljegyzői állások, ugy ideiglenesen, mint véglegesen, kizárólag csak oly egyénekkel tölthetők be, akik vagy az 1883. évi I. törvényeikk 6. §-ában meghatározott, vagy az 1900. évi XX. törvényeikk szerinti jegyzői képesítés bírtokában vannak.

— **A tűz áldozatai.** A svédországi *Vezöböl* táviratozzák: Mult öjjet egy parasztház leégett. A ház tulajdonos felesége, atyja és négy gyermeke bennégték. A tulajdonos maga nagynehezen kimenekült, de oly súlyos égési sebekek szenvedett, hogy egy óra múlva ő is meghalt.

— **Rendkívüli könyvár-leszállítás.** A Franklin-társulat elhatározta, hogy kiadványainak nagy részéből rendkívüli öleső könyvvásárt rendez s azok bolti árát felére, sőt egy harmadára szállítja. Lapunk mai számában részletes kimutatást közölünk a leszállított áru könyvekröl, amelyek a legvártatozotabb nyomtárakból vannak öszszeválogatva. Bö választékot nyujtanak s igazán ritka alkalmai szolgálnak jó és öleső könyvek beszerzésére.

— **Telefon-kiterjesztés.** A budapesti m. kir. posta- és táviró-hivatal igazgatószága a budapesti-miskolci helyköli távbeszélő és a miskolci távbeszélő állomással öszszeköttetésben levő szerencsi bérlő állomást a *bérlőli*

és Bécsrel való helyközi távbeszélő forgalomnak átadta. A miskolci közönség ezt a berendezést jelenleg még csak a Miskolc J. számú posta- és táviráda-hivatalnál berendezett nyilvános állomásról veheti igénybe.

(x) **Legjobb egyenruhák**, legszebb diszöltözések, legolcsóbb libériák, valódi olasz vivószerkek, *Tiller Mór és Társa* cs. és kir. udvari szállítóknál Budapest, IV., Váci-utca 38. szám.

(x) **Dr. Kovács kézpasztája** (csakis félholdalaku védjeggyel valódi) 3 nap alatt minden kezét gyöngéddé és fehérré varázsol. Egy tégely 60 kr. Főraktár: dr. Kovács gyógyszerész Budapest, Gyár-utca 17. Megjelent „Toilet-titkok“ kívánatra ingyen.

(x) **Fischer Simon és Társai** selyemüzlésben (Bécsi-utca 7.) az ez idei okkázó-eladás folyamatban van. 4-10 méteres selyemmaradékok a legutányosabb árban.

(x) **Kiváló hazai készítmény** a Durátor, melylyel a cipőtalp bekenve ötször oly tartós. Ára 1 korona. Főszékhely: Durátorgyár, Budapest.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányu posztó *bokavédőmet* (gamasi). Kapható drapp, oliv, szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész Pál* divatruházában, Keresztút 44. sz., a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

FŐVÁROS.

(*) **Az új adójavaslat.** Ma este folytatták a fővárosi bizottsági tagok az új adójavaslat ügyében értekezletüket a központi városházán, *Halmos János* polgármester elnöklése mellett. Az értekezlet bizalmas jellegű volt a legújabb adóterület ápolásának a titkát diszkrétan őrzik a bizottsági tagok.

(*) **Közönségi választások.** A főváros új városatyáinak száma a mai nappal teljes lett. Mindenütt befejezték a választásokat. A székesfőváros igazoló választásának a választások eredményét a hónap 17-ikén, szombaton délelőtt 11 órakor fogja nyilvánosan felülvizsgálni és kihirdetni a központi városháza II. földemlelti termében. A választások ellen való felszólalások a kihirdetéstől számítotok 8 napon belül, tehát a hónap 25-ig bezáróan teendők meg az igazoló választmány jegyzőjénél, *Bárczy Istvánnal*, a központi városházán. Ugyanott és ugyanazon idő alatt a megválasztottak listáját bárki megtekintheti.

Az I. kerületi választási harc volt a legérdekesebb. Itt teljes erővel mérköztek a pártok és a mérkőzés eredménye, hogy *Kassics Péter* kapta a legtöbb szavazatot, 1038-at. A Kassics-párt hívei közül egyébként háromat választottak meg. A választás egyik érdekessége, hogy *Rostaházy Kálmán*, krisztina-városi plébános, aki évek hosszú során át érdemes tagja volt a fővárosi bizottságának, három szavazattal kibukott dr. *Szebenyi Antallal* szerköt. Az I. kerületi választás eredménye egyébként a következő:

Törvényhatósági bizottsági rendes tagok lettek: Kassics Péter, Kartscher István, Kiss Áron, Kossuthányi Géza, dr. Kertész Ábra, Rupp Imre, dr. Hegedűs János dr. Keömlény Nándor, Étrekarohai Csillag Benő, dr. Szebenyi Antal. Póttagok lettek: dévai Szöllőssy István és Felböldy Daniel.

A III. kerületben ma délelőtt számították össze a választások eredményét. A rendes bizottsági tagok hivatalos listája ment keresztül, azzal a változtatással, hogy *Kepes Albert* helyett *Zboray Gyulát* választották meg.

A megválasztott rendes tagok a következők: *Benedek Sándor*, *Birkó Károly*, *Gebhardt József*, *Gyárfás Sándor*, *id. Halász Gyula*, *Zboray Gyula*, *Láng György*, *dr. Ott Ádám*, *Palotai Rezső*, *Végh János*; póttagok: *dr. Botzenhardt János* és *Linczenpolcz Ferenc*.

A VII. kerületben a szavazatlappok összeszámítása ma délelőtt történt meg. Minthogy pedig a beadott 2443 szavazat közül 2234 esett a hivatalos listára, ennek a jelöltjei nagy többséggel győztek.

Törvényhatósági bizottsági tagok lettek tehát a következők: *rendes tagok:* báró Podmaniczky Frigyes, *Halmos János*, *Morzányi Károly*, *Csillag Zsigmond*, *Fektor Ferenc*, *Nessi Gyula*, *Saly Dezső*, *Schöndör Jakab*, *dr. Schermann Adolf*, *Szűcs István*, *Tóthlássy Béla*, *Vajdaff Ernő*; *póttagok:* *Bartoly János*, *Cherven Floris*, *Lingel Károly*. *Kerületi választmányi tagok:* *Ernst József*, *Fantó Henrik*, *Gach Károly*, *Hönig Antal*, *Kanczer Kálmán*, *Kunstädter Mór*, *Melkó György*, *Nagy Imre*, *Róna Imre*, *Schwarz Ferenc*, *ifj. Sprung János*, *Storzer János*, *Weisz Pál*, *Ziegler Géza*.

A *virilista-szavazatlappok* összeszámítása ma délután ment végbe, *Ehrlich G. Gusztáv* elnöklése mellett. Rendes virilista tagoknak nagy szótöbbséggel választották meg a 45-ös választmány részéről ajánlott 100 legtöbb adózót.

A póttagok közül a következők kapták a legtöbb szavazatot: *dr. Arkély József*, *Beck Adolf*, *Beer Zsigmond*, *Blatt Ottó Titusz*, *dr. Dainoky Béla*, *dr. Déer Endre*, *Débold Lajos*, *Déri Izidor*, *Dobos C. József*, *Dentsch János*, *Ehrlich Manó*, *Elek Pál*, *Fay Alajos*, *Fürst László*, *Garam Samu*, *Girardi József*, *Goldmann József*, *Hecht Bernát*, *Kausei Gyula*, *dr. Keleti Gyula*, *Kertész Tódor*, *Kollarits Jenő*, *dr. Kummer Rezső*, *Lenz János*, *Lisszák Armin*, *Rabolt Antal*, *dr. Rakovszky Géza*, *Rausch Ferenc*, *Rauscher Viktor*, *Reinl József*, *Soretz Endre*, *Spolaris György*, *Schön Ignác*, *Schunly Rezső*, *Schunda V. József*, *Surányi József*, *dr. Szűcs Miklós*, *Weisz Géza*, *Weisz Gyula*, *Weisz Manfréd*, *Wodianer Hugó*.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Blaha Lujza kitüntetése.** *Blaha Lujza* huszonöt éves jubileumát, amelyet a nagy művésznő a legközelebbi múlt napokban ünnepelt meg, a királyi kegy sugara is be fogja ragyogni. A király, mint értesülünk, a koronás aranyéremmel fogja a művésznőt kitüntetni. Ehhez hasonló kitüntetés eddig csak *Priele Kornéliát*, a *Nemzeti Színház* illusztris művésznőjét érte.

** **Aranyérem a legszebb budapesti színésznőnek.** A *Népszínház* színpadán holnap, esztörtökön este félhétkor, a *San-Toy* előadásának megkezdése előtt, érdekes kis aktus fog lefolyni. Ekkor fogják ugyanis ünnepiesen átadni *Küry Klárának* azt az arany-éremkérmet, amelyet a *Magyar Színpad* című színházi lap szépségversenyében, a lap közönsége *Küry Klárának*, mint a legszebb budapesti színésznőnek odaítélt. Az érmet háromtagu bizottság nyújtja át *Pekár Gyula* vezetés alatt a művésznőnek, aki a *San-Toy* előadásán a díszes aranyérmet már viselni is fogja.

** **Az Operaházban** holnap, esztörtökön *Roland mester*, gróf *Zichy Géza* operája kerül színpadra *Diósné-Handel Berta*, *Kaczér M.*, *Bayer M.*, *Kahn M.*, *Berts M.*, *Kertész*, *Ney B.*, *Gábor*, *Mihályi*, *Kiss* közreműködésével. — *Burrián Károly*, amár a prágai nemzeti színház igazgatóságától szabadságot kapott arra, hogy budapesti vendégzereplést már e héten megkezdhesse, kegyetlen vendégzereplést a jövő hétre halasztani. E miatt a szombatra hirdették *Walker* előadása emarad s helyébe *Rosmunda* kerül színpadra a *Korrigán* ballettel. *Burrián* csak a hó 29-ikén érkezik Budapestre és 24-ikén kezdi meg vendégzereplését.

** **Népszínház.** *Blaha Lujza* asszony, aki a múlt hét óta gyöngéledett, ma már megjelent a Népszínházban s résztvett a vasárnap délutánra kitűzött *Éjjel az erdőn* című népszínmű próbájában s mivel a művésznő egészsége teljesen helyreállt, holnapról kezdve folytatódna a próbák *Görö Károly* új énekes bohózatából, az *Asszonyháborúból*, úgy, hogy a Népszínház emez ujdonsága a jövő szerdán már színpadra kerülhet. Az e heti műsort teljesen a *San-Toy* foglalja le amelynek holnap, 15-én lesz az első jubiláris, azaz *huszonötödik* előadása.

** **A Liszt Ferenc zeneművészeti választmány** a hétfőn *Szentirmay Elemér* elnökletével a kör új helyiségében ülést tartott. Szentirmay lendületes elnöki megnyitójában örömet fejezte ki azon ólének érdeklődés felett, mely az utóbbi időben a kör iránt megnyilvánult. A titkár jelentette hogy a múlt s a folyó hónap 42 tag jelentkezett belépésre. *Glück Frigyes*, a Pannónia-szálló tulajdonosa 50 forintot ajánlott fel a kör alapjára. A választmány örömdetes tudomásul vette az ajándékot s köszönetének jegyzőkönyvében is kifejezték. *Gobbí Alajos* indítványára *Erkel Sándor* szímlékre országos gyűjtést indítanak, s e kegyeletes ügy támogatására a sajtót is felkérlik. Barabás pénztáros beszámolója s a választmány kiegészítése után Szentirmay megköszönte a jelenvoitak részvétét s az ülést berekesztette.

** **Pálmay Ilka Budapestben.** *Pálmay Ilka* e hónap vége felé Budapestre jön, de a diva ezuttal csak átutazóban, néhány óráig fog itt tartózkodni s aztán *Szegedre* utazik. A diva *Szegeden* egy jótékony művészestén fog közreműködni.

** **Növendékszínészek előadása.** Az *Országos Magyar kir. Színművészeti Akadémia* növendékei vasárnap tartják a Varsói-házban első vizsgálati előadásukat. Színpadra kerül *Alfonz ur*. Főszereplők *Thomai Ella*, *Rebberger Matild*, *Havasvári Mari*, *Fekete Lajos*, *Szöke Sándor*, *Erkel Béla*.

** **A Nemzeti Zenedé** 18-ikán délelőtt 11 órakor újvilág-utcai helyiségében rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésre a tagokat az igazgatóság ez uton is meghívja.

** **Hangverseny a Lipótvárosi Színházban.** A *Lipótvárosi Színházban* e hó 17-ikén 9 és 12 órák között rendeznek. Közreműködnek *Eibenwehitz Ilona*, *Krausz Ernő* kamaranékes és *Andriacs Károly*. Belépőjegyek kaphatók 15-től 17-ig 2 órától 8-ig.

** **Színházi botrány Berlinben.** A nagy eseményekkel neki indult *berlini Szecesszió* Színház csunya botrányokat vit a színhelye most múlt vasárnap. *Gryphius* Andrásnak két darabját *Szuez Péter* és *A szeretet csipkerózsák* adták. A közönségnek azonban annyira nem volt nyére sem az egyik, sem a másik, hogy már az első jelenések után nagy ellenzék támadt a színházban, amely előbb püsszegéssel, később kiabálással adott nemtetszésének kifejezést. A második

darab folyamán már egész füttly-hangverseny támadt, amelyben az egész karzat részt vett. Sokan felugráltak helyeikről, kimentek a színházból és a pénztárnál visszakövetelték jegyeik árát. Ez alatt benn a színházban a botrány egyre nőtt s az utolsó felvonásban egy ur felugrott a helyéről a parketten és szentiori hangon dörögte fel a színpadra a játszó színészeknek: — Mondjátok meg az igazgatójoknak, hogy szemtelenség ilyesmit a közönség elébe vinni!

A színészek ordítások és füttlyök közepette nagynevezsen befejezték valahogy a darabot.

** **Gyermekszínház.** A közkeveltségnek örövendő *Feld-téle Gyermekszínház* előadásai a hónap 18-án, vasárnap kezdődnek. Színpadra kerül a *Mek-mek szabó höstetei* és *Napsfény tündér* és *Koldus királynő* hat képes dalos és táncos varázsszerege. Az igazgatóság lényes kiállításban mutatja be a darabot.

** **Gyermekhangverseny a Telefon Hírmondóban.** A *Telefon Hírmondó* páratlanul álló specialitása, a gyermekhangverseny, mely hivata van az abnonessé gyermekeinek minden esztörtökön egy kellemes, mulató, de a mellett tanulságos órát is szerezni, mai programjával ismét arról tesz tanúságot, hogy *Zörgő bácsi* e hangversenyek agilis rendezője mindent megtesz azok sikere érdekében. A mai hangversenyen közreműködnek: *Lichtenstein Dóra* és *Papay Leona* urnók, *Dajka Balázs*, *Balogh István* és *Rónaszky Gusztáv* urak. — Este a *Telefon Hírmondó* a nagy, kir. Operaház előadását fogja közvetíteni, a *Roland mestert*, gróf *Zichy Géza* operáját. Az operaeloadás után a rendes esti felolvasás következik, majd még 11 óráig *Zöldi Marci* cigány játéka lesz hallható a Hírmondó kagylóin keresztül.

Rosmunda.

(Drámai dalmű egy felvonásban. Szövegét írta: *Zigány Árpád*. Zenéjét szerette: *Vavrincez Mór*. Először került színpadra a magyar királyi Operaházban 1900. november 14-én.)

Budapest, november 14.

Oh Floridor és Celestin!...

Az Operaház komoly falai megbocsássanak, hogy amikor ma este a nézőtérre léptem, a *Nebántsvirág* pajkos dalmái zsbongtak a fülembé. De ezelőtt tíz évvel történt, hogy *Vavrincez Celestin* regens chori a dícsősegről álmodat szöve megírta *Rosmunda* című dalművét, amelyet aztán mint *Vavrincez Floridor* az Operaházban benyújtott. A Mátyás-templom kiváló karnagya magyar operaszerezőnek csapott fel.

De az a szöke, kopasz, pápaszemes ur, aki ma este a függöny legördülte után a lámpák előtt megjelent, már nem az a Floridor, már nem az a Celestin, aki a *Rosmundát* megkomponálta. Adja vissza annak a tíz évvel fiatalabb urnak a tisztelőitől kapott babérrág, valamint a kritika gánésinak tüskékoszorúját is. Oh Floridor, úgy hiszem ön is szivesebben volna tíz évvel fiatalabb. Oh Celestin, örülne, hogy ha éppen most nyújtotta volna be *Rosmundát*!

Ezt a dalművet éveken át pihentették az Operaházban. Botor dolog volt és lelkeden. Ki tudja, mennyit tanult volna műve előadásából az emimens tehetségu fiatal szerző, aki ma talán *Rosmundánál* tökéletesebb művel ajándékozta volna meg a zsenge magyar opera-irodalmat?! Milyen tisztelt *Vavrincez Mór*, jeles és tudós regenschorija a budavári főtemplomnak, — ha ábrándjaiban az egykori Floridórral találkozik, adja neki át forró üdvözlétemmel egyetemben ez igazságos kritikát.

A dalmű cselekvénye a népvándorlás korában játszódik le, tehát a legzavarosabb időben amelyről alig van fogalmunk. Apák, akik féltékenyen őrzik tekintélyüket gyerekeik előtt, kinosan tesszenek, amikor a magzat ebédközben megszólal:

— Papa, ki volt az utolsó longobárd király?

Istenem, hány apai auktoritásnak ásták meg a sírját a longobárdok. Valljuk be, sőtét egzisztenciánk nekünk a herulok és a gepidák is. Tudom, hogy meglehetősen elszigetelten állók, aki egyszerűen tagadom, hogy valaha léteztek volna. De az a longobárd, aki azt mondja, hogy valaha élt, véleményem szerint csal. Elképzelheti ezek után, hogy milyen eleven hatással lehetnek az emberre a *M. K. Operaházban* ezek az utólag kitalált nemzetségek, akik fantáziánktól teljesen távol állnak.

Egyébiránt pedig a helyzet a következő:

Rosmunda, *Alboin* özvegye szerelmes *Ingomárba*, a longobárdok fővezérébe. Ez pedig *Romildába*, *Alboin* árvája és *Rosmunda* mostohalányába szerelmes. Es viszont. A három ember között áll *Argiász*, *Rosmunda* görög tanácsosa, aki annak idején *Alboint* meggyilkolta és most *Romildába* szerelmes. Természetesen, amikor a herulok vezére feleségül kéri *Romildát*, ellene van a tervnek, de *Rosmunda*, aki *Ingomárt* magának akarja, a barbárhoz kényszeríti *Alboin* leányát. Erre *Argiász*, akit undorral utasított el magától *Romilda*, rá akarja venni *Rosmundát*, hogy a házasságot tervtől elálljon. De e közben megsérti a görög királynőt aki bilinosbe vetteti. De időközben megérkezik tegyvervél *Ingomár*, aki detronizálja *Rosmundát* és szabaddá teszi *Argiászt*. A fondor görögnek első dolga, hogy a királynő szívébe mártja törét. ki is ez alkalomból meghal. *Romilda* királynő lesz és maga mellé ülteti a trónra *Ingomárt*.

Már a cselekvényből is kitűnik, hogy ez a librettó, amelytől nem lehet megtagadni egynémely irodalmi kvalitást és a színszerőség iránt való némi érzéket, — egyáltalán nem alkalmas tárgy a megnöz-

sítésre. Még ha igazi drámai zenét is ír rá a komponista, ez a szöveg a maga fura naivitásával eleve kizárta volna a sikert.

Rosmunda zenéje kiváló muzsikuskak a munkája és feltétlen elismerést érdemel az az eminens tudás, amelyvel Vavrincez Mór színezni, harmonizálni és hangszerelni tud. Sok a festéke és össze is tudja őket vegyíteni, úgy, hogy mindenféle finom niánzsot is tud érvényre juttatni; — harmonizálása előkelő művészre vall és az orchestrumában nagy az elevenesség, a mozgalmasság és a változatosság.

De nincsen invenciója! Ötvenegyet óráig beszél hozzánk és nem volt semmi mondani valója. Azzal, hogy a modern dalművek csak úgy hemzsegnének a romiszencizációtól, már kibékültem, — csak jellemzők legyenek! Rosmundában is majd Goldmark, majd Wagner, majd Weber egy-egy irrapadás torsiójára akadunk. Mikor a függöny legördült, kínosan tompa érzés fogja el az embert: valami érzélgős szóáradat hőmpolygott el felettünk, de semmire se emléksztünk.

Semmi drámai erő ebben a muzsikában, csupa érzélgős líra. Az egyes szituációk, a helyett, hogy a zenei jellemzésben drámailag kifejlődjenek, csak ürügyül szolgálnak érzélgős ömlengésekre. És ezek a részletek igazán szépek, például Rosmunda: *Semmit sem adsz. El mindent elveszek* kezdetű monológja, amely valami önkényes, szabad formában íródott. A szerelmi duettben semmi lélektani fókusz nincs, — és az indulat fellobbanásait csak a hang emelkedése jellemzi. Hihetetlen lármá, minden lelki emóció nélkül.

Sajnáljuk az énekeseket, akik ebben a dalműben közreműködnek: pokoli föladatoktól rótt rajuk a komponista, mintha nem is törődnek az emberi hang természetével és az énekhangot csak mintegy az instrumentálás kiegészítéseképpen hallanák! Bizonyos tévkevekben pianó eloirni hóhérság.

Az egész dalmű primitív díoráma zenében. Nem hihetünk az alakokban, mert nincsenek jellemezve, sem a cselekvényben, mert a zenében egyáltalán nincs. Érdekes, hogy a dalműben hogy bukkan fel *Celestin* fekete kabátja az egyházi stíre valló befejezésekben és a *velgiosóban*, amelyet *Romilda* és a kar hárfakiséret mellett énekel.

Mindenesetre azonban olyan kvalitásokat áru el a dalmű, amelyeknél fogva az Operában kötelességük lett volna már tíz év előtt előadni. Hogyha Vavrincezben a reneteg zenei tudás mellett, amelyet *Rosmunda* elárul, időközben drámaírói egyéniség is fejlődött, akkor tökéletes munkát várhatunk még tőle.

A címszerepet *Diósy-Handel* Berta asszony, a mi kitűnő drámai primadonnának énekelte, aki éles vonásokban rajzolta meg *Alboin* hatalmas özvegyét. Hatalmas organumának lényes melegségével győzte a komponista emberitőlí követelményeit és az ensembleben a legnagyobb sikert aratta. Mellette különös dicsőréttel kell megemlékeznünk Argiász személyesítőtől, Beck Vilmosról, aki művészi intelligenciájával és — Operaházunkban oly ritka — értelmes énekekkel, meg kitűnő játékkal egyaránt jól jellemezte a fondor görögöt.

Vasquez grófné (*Romilda*) és Broulik (*Ingomár*) magyarul énekeltek. A szép hangú grófné, aki különben olaszul se énekel mássalhangzókat, — csak é, á és ú magánhangzókat hallatott és így vajmi kevés hasznát láttuk annak, hogy szövegét magyarul énekelte. Hogy ejti ki a magyar szöveget *Bianchi* asszony, aki pedig elév előtt hagyott el bennünket? Vagy milyen szépen tanult meg magyarul *Hilgerman* Laura? Hogy rikattott meg bennünket magyar prózájával *Fidelio*ban *Sedelmair* asszony, aki három hónap alatt öt nagy szerepet tanult meg magyarul! A grófné különben jól volt disponálva és énekéért sok tapsot kapott.

Broulik szövegkiejtése azonban a legedesebb! E helyett, hogy: „*Megeshküvém, Alaribé nem leszesz soha!*”, ilyesmit énekel: „*Megeshküvém, szalámit nem eszesz soha!*” Hihetetlenül kalandos szavakat komponál, sőt véletlenségből ma este olyan cochonériát mondott, amelynek minden művelt család asztaláról hiányoznia kell. Egyébiránt eléggé jó volt disponálva. — *Várady*, mint herul követ, és *Kretschy*, mint testőrkapitány egészítette ki az ensemblet.

Az ujdonságot sok szeretettel fogadta a közönség és a komponista, aki tisztelőitől óriási babérokoszorút is kapott, többször jelenhetett meg a lámpák előtt.

Rosmunda után ballet-repriz volt: színre került *Korrigán*, amelyet négy év óta nem láttunk. A főszerepet *Schmiddeck* Gizi lejtette el nagyon kecsesen.

Vagy nyolc páholyban a budai Ferenc József-intézet egyenruhás gyerekei nézték végig a dalművet és a balletot. Ugy nézték a balletot! Szép álmokat!

Gergely István.

A pesti utca.

— A Magyar Színház bemutatója. —

Budapest, november 14.

Rajna Ferenc színházi ember. Ha ujdonsült színiigazgató léte, a Magyar Színház mai bemutatója öltöböl, még külön is hangsúlyozzuk ezt róla, azért történt, mert éppen ma este bemutatott új darabja, *A pesti utca*, adja a tollunkra az ujdonsült igazgatónak ezt a meghatározását.

A gyakorlati színházi ember ugyanis, aki a színpadi kulisszákban belül él, legjobban tudja, hogy a színház közönségnek két szervére: a könnyzacsokóra és a nevéto idegeire mindig biztosan lehet számítani. Már most az, aki mind a kettőre egyszerre appellál, az pupilláris biztosítékot szerez magának a sikerre való kilátásra, — feltétele természetesen, hogy jól eszálja a dolgot.

Rajna Ferencnek, mint színházi embernek, ilyesvalami lebegett a szeme előtt, mikor nekítogott *A pesti utca* című új darabja megírásának. Drámai recipéje körülbelül így hangzott: egy érzékeny szerelmi történet fűszerezve egy gyilkossággal — molsólyg, vidám keretben. Ennek feltétlenül hatni kell, mert mindenki megtalálja benne a magáét; aki sírni szeret, a könnyeket, aki nevetni szeret, a mulatságot.

Erre a recipére készült *A pesti utca*.

A történet maga komor és sötét. Anna, egy közevő-mesternek a leánya, egy fiatal urat szeret, de a körülményeknél fogva, amelyeket nem tartunk szükségnek felsorolni, menyasszonyává lesz Móri Györgynek, egy közevő-legénynek. A leány enged a szerelmes fiatal ur könyörgésének és egy utolsó találkát ad neki. Ez a találka karácsony éjszakáján történik meg a terézvárosi templom előtt az éjtéli mise idején. A leány ezen a találkán, amelyen a fiatal ur a maga állatias érzékiségében mutatja be magát, utálattal fordul el idejétől, de már egy kicsit későn, mert a vőlegénye rájoklesett és megölt a fiatal embert. Az emberek kisereglenek az éjtéli miséről, a papot is kihívják a templomból s ott a havas decemberi éjszakában, az isten háza előtt, nyer bünbocsánatot a szegény bűnös ifjú, míg a templom belsejéből kihalszik a hívők halk éneke. . . .

Ami nagyon hatásos fináléja egy második felvonásnak.

A történet a harmadik felvonásban csöndesen folydogál tovább a medrében.

De amiről eddig beszéltünk, voltaképpen nem is az a lényeges a *Rajna* új darabjában. Ami sokkal figyelemre méltóbb és lényegesebb, mint ez a sötét dráma, (amelynek, zárjel közt megjegyezve, a motívumai, a megokolása, a lélektani rajza egy kicsikét homályos.) *Rajna* Ferencnek az az igyekezete, hogy egy életképet írjon, amelynek milieujé a mi ismert budapesti utcai életünk. Innen, valószínűleg, a darab címe is: *A pesti utca*.

Es ebben a törekvésében sok jellemző, igaz vonást hordott össze a szerző a budapesti utcai életből. Darabjában ez a része sok hivatottságra vall, ugyannyira, hogy a keret, amelyet a drámai képnek megrajzolt, többet ér, mint a kép. *A pesti utcának* az a része, amely Budapest utcai életét találó, jellegzetes vonásokkal rajzolja, sokkalta jobban megkapta a közönséget, mint a darab drámai cselekvése s a tapsok sürűbben és zajosabban szóltak *a pesti utcának*, mint *A pesti utcának*.

A darabot a legnagyobb igyekezettel játszották a szereplők. *Stoyar* Hona helyes kis közevő leány volt s ma már jobban pattogott a magyar beszéde, mint az *Angot* asszony bemutatóján. Az énekszámai közül ma is egy stakato-keringővel érte el a legnagyobb hatást de zajosan tapsolták azokat a duett-küpléket is, amelyek *Sziklaival* énekeltek, aki a nála megszokott humorral játszott egy ablaktisztító-legényt. Eletteltjes figurát csinált *Szilógyi* egy becsületes öreg közevő-mestereből; aprólékos gonddal kidolgozott alakját adott s nem hiányzott belőle a jóízű humor sem. *Molnár* László a maga markáns egyéniségével adta a gyilkos vőlegényt s *Bátori* Gizellában, aki Annát játszotta, egy nagyon rokonszenves organummal bíró, distingváló egyéniségű fiatal drámai színésznőt ismertünk meg. Játszottak még *Fürdői*, *Vidor* és *Aranyosi* Janka, mind a három dicséretes buzgalommal.

A darab ügyes zeneszámait *Vető* György szerette. Ezek közül a legkomolyabban figyelemre méltó egy második felvonásbeli intermezzo, amely az alkonyat a karácsony éjszakába való szakadását illusztrálja.

A közönség nagyon kedvezően fogadta a darabot s különösen a vidámabb részei nyerték meg tetszését.

A szerzőt és a szereplőket többször hívták.

(M—s.)

MŰVÉSZET.

□ **Magyar nemzeti oszloprend.** Tavaly *Ernst* Lajos, a magyar művészeti relikviák szorgalmas gyűjtője, kiadta „Magyar műtörténeti adatok” című sorozatának első füzetét, amelyben ősmerteti *Hess* Jánosnak egy magyar művészeti akadémiának felállítására vonatkozó régi tervét. A sorozatnak most második száma is megjelent ily címmel: *Schauff* János tervezete 1790-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről. A kis füzet szövege mindössze nyolc oldalra terjed, három kép díszíti. De ez a rövid szöveg felette érdekes, mert mutatja, hogy százöt évvel ezelőtt akadt valaki, aki ugyanolyan törekvésben fáradozik, mint a mi modern művészeink. Igénytelen pozsonyi rajztanár volt *Schauff*, még csak nem is magyar, hanem cseh születésű, aki II. Lipót koronázásakor kötelességének érezte, hogy valamiképp lerója a halálját a nép iránt, amely kegyeret adott neki. Kiadta tehát egy könyvecskében tervezetét, amelyet *Ernst* Lajos most ismert. Értéke nincs, de mint szímlona becses s megérdemelte a publikációt éppen ma, amikor a magyar stílusnak egész irodalma támadt.

□ **A Walter Crane-kiállítás.** Walter Crane-ek az Iparművészeti Múzeum üllő-úti palotájában rendezett kiállítása néhány nap múlva bezárul. Még négy napig marad nyitva és aztán vasárnap, november 18-án berekesztik.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

□ **A Magyar Filológiai Társaság** ma délután öt órákor ülést tartott az Akadémia kistermében *P. Theurek* Emil előktele alatt. Az ülés első előadója dr. *Császár* Elemér volt, aki „*Utopia a század elejéről*” címen *Verszeghy* Ferencnek *Kacajfalvi László vagy a természet ember* című regényét ismertetette amelyben *Verszeghy*, *Rousseau*, *Voltaire* és *Bernardin de Saint-Pierre* példájára a világ fonákságait csufolja ki. Utána dr. *Gyöngyösi* Gyula adott szakszerű magyarázatokat *Szent István* király híres veszprémvölgyi ajánlévelének *Kalman* király készítette görög kiadásához.

Nyitlér.

Leghatásosabb
VÁSÁR
arzenes víz
versenygyógyász,
női betegségek,
inagyszerű beteg-
ségek stb. ellen.
Kapható a összes ásványvíz-telepben, gyógyszerár-é drogeriákban.
MATTONI ÉS WILLE, BUDAPEST.

Cognac
CZUBA-DUROZIER & Cie.
FRANZÖSA COGNACVÁR, PROMONTOR.
Mindenütt kapható.
Vezérgyűjtőség: RUDA ÉS BLOCHMANN, Budapest—Bécs.

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A braganzi herceg váltója.** *Vargha* Antal uzsorás és *Lukács* Lefkócs Mátyas pénzágens ügyfél foglalkozott ma a királyi ítélő tábla második tanácsa *Hérics* Tóth János előktele alatt. *Vargha* és *Lukács* Lefkócs Mátyas ellenében a vizsgáló bíró elrendelte a vizsgálói fogságot, amelyet a törvényszék vádtanácsa is helybenhagyott. *Vargha* és *Lukács* Lefkócs feltolyamodással éltek az ítélőtáblához szabaddalra helyezéskül végett. A tábla *Devics* László bíró előadása alapján már helybenhagyta a vádtanács végzését s így a két terhelt továbbra is vizsgálati fogságban marad. *Vargha* Antal ma dr. *Visontai* Soma képviselőt bíza meg védelmével.

§§ **Az Ika katasztrófa.** A budapesti tábla első büntető tanácsa báró *Kálmay* Adolf előkklésével ma másodikban tárgyalta az *Ika* gőzöcsnek három évvel ezelőtt történt katasztrófáját. A bűnténynek az előzménye tudvalevőleg az volt, hogy a *Cirkvenic*ből jövő és parti szolgálatot teljesítő *Ika*, amely a magyarhorvát gőzhajós részvénytársaság tulajdona volt, 1897 szeptember 21-én este hat és hét óra között Fiume közelében, a *Mária* Terézia-móló mellett, összeütközött a *Salvatore* rakodópartról jövő *Thyria* nevű angol gőzöcsel, melyet *Bacon* E. Vilmos kapitány vezetett. Az erős összeütközés következtében az *Ika* elsüllyedt, huszonkét utasa és egy matróza pedig a tengerbe veszett. A katasztrófia hírére a hatóságok megindították

ták a vizsgálatot s a harmadik évig húzódnó bünyvizsgálatnak az lett az eredménye, hogy a fiemei törvényszék *Forempocher* Romanót, az *Ika* gőzös kapitányát, vétkes hajósülésztes miatt vád alá helyezte. Szemtanuk állítása szerint az *Ika* elkerülhetne volna a *Tyria*-t, de megállapították azt is, hogy a *Tyria* kellett volna közelebb ment az uszó lényjelzőhöz. Az *Ika* az összeközös után folytatta útját, de mivel a kikötő kijáratának közepén merült alá, az összeközösnek a fényjelző mellett kellett történnie. A szakértők véleménye szerint a *Tyria* a rendesnél közelebb jutott a lényjelzőhöz, míg az *Ika* helyes irányban haladt s ez volt a szerencsétlensége, mert e miatt nem volt elég ideje, hogy kikérhesse a nem helyes irányban haladó augol gőzöst. Ha a *Tyria* a szabályos utat használja, a szerencsétlenség semmi esetre sem történik meg. Az *Ika* gépésze és a fűtője szerint az utolsó parancs *Teljes erővel előre!* volt s ezután következett be a katasztrófa. Ezt igazolta a tengerből kiemelt *Ika* gépe is, amely csakugyan ennek a parancsnak megfelelőleg volt igazítva. A törvényszék ennél fogva *Forempochert* négy hónapra fogsárra ítélte, melyből a vizsgálati fogsággal két hónapot kitöltöttnek vett. A tábla a tárgyalási jegyzőkönyvből észlelt szabálytalanságok miatt az iratokat pótlás végett első ízben rendelvényi uton visszaküldte a fiemei törvényszékhez, míg ma *Tolnai* Antal bír előadásában beigazoltnak vette azt, hogy a szerencsétlenség előidézésében nagy része volt a *Tyria*nak s *Amantele* *Forempocher* kapitányt a vád alól.

§§ **Hilsner — halálra ítélve.** Tizenhét napig tartó tárgyalás után a piseki bíró véget ért és az esküdték újra olyan verdiket hozott, amelynek alapján a törvényszék kétél balára ítélte Hilsner Lipótot. Pisek város lakossága az utolsó napon is épp oly nyugodtságot tanúsított, mint eddig, legfőlegb valamilyen több ember verődött össze a törvényszék épülete előtt. A bírák és egyéb hivatalbeliek, az ügyvédek, a tanúk és a halgatóság azzal foglalatlanok, hogy halomszámra írják a képes levelező-lapokat. Kilencedik órákor Hilsner belép a tárgyalóterembe. Nagyon halvány, meglátszik rajta az átélte izgalom. A tárgyalás azzal kezdődik, hogy az elnök összefoglalja a tárgyalás adatait és képet igyekszik adni a bizonyított eljárás eredményéről. Egy órai megszakítással 1/2 óráig tartott az elnök összegező előadása. Azzal végezte szavait, hogy az esküdték gondoljanak esküjükre, ítéljenek mint becsületes, igaz és szabad emberek, csak azt tartásuk szem előtt, ami a teremben történt, semmit se vegyenek figyelembe abból, amit a termen kívül mondtak és ne vegyék tekintetbe az előbbi ítéletet sem.

Az esküdték az első főkérdésre, amely a *Hruza* gnesen elkövetett gyilkosságra vonatkozik, egyhangulag nemmel feleltek, ellenben egyhangulag igennel feleltek a *Klima* meggyilkolásában való bűnrészségre vonatkozó második és a *Rágalmaszra* vonatkozó harmadik főkérdésre. A *Hruza* Ágnes meggyilkolásában való közvetlen bűnrészségre vonatkozó mellékkérdésre szintén egyhangulag igennel feleltek.

A verdik alapján Hilsner Lipótot kétélhalálra ítélte a törvényszék.

Hilsner az ítélet kihirdetését mosolyogva hallgatta meg. Dr. *Aurednieck* védő semmisségi panaszt jelentett be. Hilsner, miután néhány szót váltott védőjével, elvezették. A terem egész csöndben kiürült. Az esküdtéket a törvényszéki épület előtt egybegyűjtött nagy tömeg élénk szlava-kiáltásokkal fogadta. Úgyzintén dr. *Bazot* és *Perenyi*, a magánpanaszosok képviselőit, Baxát azonföltül tülsikéltő ovációk közt szalására is kísérték. Azután a tömeg visszatért a törvényszéki épülethez és midőn *Aurednieck* és *Vodicka* védő rendőri ledezett mellett eltávoztak, viharos hamba-kiáltások hallatszottak. A hamba-kiáltások dr. *Aurednieck* szállása előtt mindaddig folytatódott, míg a polgármester maga meg nem jelent a tömeg közt; az ő felszólítására azután a tömeg csendesen szétszórt.

Pisek, november 14.

A halalos ítéletet a lakosság ujjongva fogadta. A védők azonnal bejelentették felebbezésüket, illetőleg semmisségi panaszukat. A törvényszék a polgári per utjára utasította a magánpanaszosokat, akik évjáradékot követeltek a meggyilkolt két leány szülei számára.

Mialatt a törvényszék visszavonult ítélehozzatalra, a tárgyaló teremben zajos jelenetek játszódtak le. A vádlott ugyanis védőjével beszélgetett. Egy antisemita újságíró, akit az elnök, közbeszólásai miatt tárgyalás közben többször megintett, rákiáltott Hilsnerre és *Aurednieck* védőre:

— Most már senkivel sem szabad beszélnie a vádlottnak!

A védő nem is hederített rá és e miatt a közönség tombolni kezdett. A törvényszék megjelenése vetett véget a zavargásnak.

Ítélethirdetés után a védőt hat rendőr kísérte jakására. Az utcán az izgatott tömeg hamba-kiáltásokkal tüntetett *Aurednieck* ellen. Az újságírókat rothadt gyümölcsessel dobálták meg. Az esküdtéket is szlava-kiáltásokkal üdvözölte a csöcselék.

Az előtt a fogadó előtt, ahol *Aurednieck*, Hilsner

védője megszállott, este nagy tömeg gyülekezett és fenyegette az ügyvédet. A rendőrök nem bírtak a tüntetőkkel. A védőügyvéd ekkor üzent a *törvényszék* elnökének, hogy jöjjön segítségére. Batta elnök meg is jelent, beszédet intézett a néphez s erre a demonstrálók elszökdétek.

§§ **Alku.** *Citrony* Ádám Jánosnak ma megint a törvényen volt dolga.

— No *Citrony* — mondta az elnök, már megint panasz van magára.

— Ja? Aztán mit vétettem, könyörgöm?

— Mit? Hát megverte a végrehajtót. Igaz-e?

— No isten ugyse, hogy elfeledem, ha nem felszék mondanai.

— Hát ezért a verekedésért most harminc pengő büntetést fizet. Megyünk?

— Meg én, ha az ügyész ur megengyedik.

Citrony arra felé fordul, ahol az ügyész ur ül. Nagyot hunyorít a szemével.

— Nyugodjunk meg, tekintetes uram. Aztán rendben lesz a dolog.

Az ügyész komolyan mondja:

— Tisztelettel felebbezek.

— Hja? — mondja *Citrony* Ádám nagy bölcsen. — Rajtam ki nem fog az ur. Ha maga felebbez, akkor én sem maradok nyugton. Felebbezek!

A Slemihl.

— Hogy hívják? — kérdezte ma az elnök egy sovány, színehagyott emberkétől.

— *Ungliék* vagyok kérem.

— A nevét kérem s figyelmeztetem, hogy itt magyarul kell beszélnie.

— Könyörgöm alázatosággal, magyarul mondom ugyis. *Ungliéknek* hívnak.

— Hja!? És mi a kívánsága, *Ungliék* ur?

— Azt akarnám, nagyságos bíró ur, hogy zárják be a *Malvint*.

— Hát mit csinált a *Malvin*?

— Mondott egy dalt.

— Egy dalt mondott?

— Azt. És ez a dal megrepszettette a szívemet, földönfutóvá, nyomorulttá tett. Szegény lettem ettől a daltól s most sem úzletem, sem hazám.

— Kedves *Ungliék* — ne legyen olyan érzélgős. Lássá, az nem jól áll önnek. Adja elő a panaszát becsületesen, komolyan.

— Komolyan beszélek, uraim. *Malvin* mondott nekem egy dalt.

— Hísz maga nem *Jazon*?

— Nem. Én *Ungliék* *Armin* vagyok, akinek *Keresztes-Dabason* volt szép boltja s e dal elemészette mindenemet. — Lekéstem az estéli vonatot, mikor idefönn jártam *Pesten*. Gondoltam, hogy kimulatom magamat reggeliz s betértem a *Pretoria-kávéházba*. Ott találkoztam *Malvinnal*. Mit mondjak? *Malvin* édes volt, csabos volt és a kasszáján ül addig, amíg én zenével nem közeledtem hozzá. Akkor leszállt a kassza emelvényéről és hozzám közeledett. Leült az asztalhoz, konyakot hozatott és mondott egy dalt.

— Miféle dal volt no?

— A legszebb dal, mit földön énekeltek. A nő zenekar kíséretével énekel *Malvin*. Csengő hangja betöltötte a kávéházat és a szívemet.

— Szeretlek én egyetlen egy virágom!...

Ez volt a dal, mit *Malvin* énekelte. Ezt a dalt zugta fülemben a zenekar, az éjszaka, a mindenség. És én hallgattam, lelkembe szivtam az édes melódiát s vele *Malvin* szemének ragyogását.

— Mást nem?

— Mást? De igen. Sok konyakot ittam. Aztán mandulát és malaga szőlőt ettem, melyet *Malvin* nyert egy kucsebtől.

A kis *Ungliék* itt megállt s szokni kezdett.

— Folytassa, folytassa — buzdította a bíró.

— Igen. Tovább nem emlékszem. Csak annyit tudok, hogy reggel tíz órákor a vonaton ébredtem föl. Harmadik osztályos kupéban ültem s megismertem a vidéket, *Keresztes-Dabas* felé vitt a gőzös. A zsebeimet tapogattam, de hiába. A pénzem eltűnt, kiénekelte *Malvin*.

— Van-e tanuja? — kérdi a bíró.

— Tanum? Nincs.

— Nincs? Akkor nem csukhatjuk be *Malvin* kisasszonyt.

— Nem?

A kis *Ungliék* szomoruan lógatta a fejét, közben a kalapját forgatta s bánatosan nézett a bíróra. Az pedig mosolygott a bajusza alatt s még egyszer megkérdezte:

— Hogy is hívják, kérem?

— *Ungliék* —

— Hja?! *Ungliék*...

TÁVIRATOK.

Linz, november 14. Báró *Eynatten* *Henrik*, nyugalmazott vezérőrnagy ma 61 éves korában meghalt. **Glasgow, november 14.** A *pestis* *Glasgowban*, mint hivatalosan kijelentik, megszűnt.

A beteg cár.

Pétervár, november 14. Az orosz távirati ügynökség jelenti: *Mihlós* cár betegsége, mely eredetileg influenza jellegű volt, tegnap tifózus jellegű lett. A betegség letyoltságáról naponta orvosi jelentéseket tesznek közzé. A ma délelőtt 10 órákor kiadott bulletin így hangzik:

O felsége az éjt jól töltötte. Az általános állapot jó. A hőmérsék 38-7. Erőeres 72. A lej tisztá. Erőállapot teljesen kielégítő. A betegség diagnózisa: hastífusz, jelenleg teljesen kielégítő letyolással. *Hirsch* udvari orvos, dr. *Tichonov*, báró *Fredericks* a császári ház minisztere.

Szerbia a bosnyák vasutak ellen.

Spalato, november 14. A *Jedinstvo*nak jelentik *Belgrádból*, hogy a szerb kormány lépéseket tett a portánál, hogy tiltakozzék a *pljevo-mitrovicai* vasút kiépítése ellen.

A Mihaileanu-pőr.

Bukarest, november 14. A mai tárgyalást a közönség nagy érdeklődése mellett délután 1/4 egykor nyitották meg. Először *Mitev* *Nikolái* hallgatták ki, aki részt vett *Fitorvski* meggyilkolásában. *Mitev* kijelenti, hogy a gyilkosságok a nép nyilvános ülésen határozta el. Ot (*Mitev*) *Sarafov* *Száfíába* hívta és kifejtette előtte a tett szükségességét, melylyel a közvéleménynek elégtételt fognak szolgáltatni, mert *Fitorvski* török kém.

Ezután *Stojcev* *Milut* hallgatták ki, aki teljes beismerést tesz bűnrészségére nézve. A bűnös megbízást és a revolver *Petrov*tól, a macedón bizottság egyik tagjától kapta. *Karambulev* *Kristu* vádolt beismeri, hogy résztvett *Fitorvski* meggyilkolásában. O ajánlotta a meg nem jelent *Ikonov*ot vádolttnak, hogy gyilkoltassa meg *Tripanov*ot, akit a szintén távollévő *Pop-Arsov* vádolt küllönböző árulásokkal vádolt, melyek a nagy teret meghiusíthatták volna.

Az elnök *Mitev* *Nikolái* tól a nagy teret kifejezés jelentőségét kérdi. A vádolt tagadja, hogy a vizsgálat folyamán azt vallotta volna, hogy ez alatt *Károly* román király ellen szőtt összeesküvés értendő.

Karambulev ellenben azt mondja, hogy ő tudja, hogy ez a szó egy *Károly király elleni összeesküvés*re vonatkozik.

Transvaal kincsei.

Bristol, november 14. *Hicks-Beach* pénzügyminiszter beszédet tartott itt, amelyben azt hangoztatta, hogy a kormány ezentul is folytatni fogja eddigi politikáját. A mostani adók leszállítására nincs kilátás. O maga nagyon fog örülni, ha nem kell új adókat javaslatba hoznia. A kormány reméli, hogy a legközelebbi költségvetés benyújtásakor már vége lesz a délafrikai háborúnak. Gondoskodni kell majd a fölvetett összegek fokozatos likvidálásáról, de *Transvaalnak* nagy kincsei vannak, amelyek a hadiköltségek nagy részét fedezni fogják. A miniszter végül visszautasította azt a szemrehányást, hogy a hadiszervezet fogyatékoságait a kincstári hivatal takarékosága okozta.

Kolera Afganisztánban.

Pétervár, november 14. Az egészségügyi hivatal kolera-vesztesnek nyilvánítja *Afganisztánt*.

Közigazgatási táviratok.

New York, november 14. *(Terményiádszé.)* *(Zárlat.)*

Gyapot: New Yorkban helyben 9 3/4 (9 3/4). Dec-ro 9.31 (9.35). Februárra 9.30 (9.35). *New-Orleansban* helyben 9 3/8 (9 3/8). — *Petróleum:* Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphiában 7.20 (7.20). Refined in Cases 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.05 (1.05). — *Zsir:* Western steam 7.50 (7.45). Rohe és Brothers 7.50 (7.75). — *Tengeri* irányzata szilárd. Novemberre —, —, —. Decembeire 43 1/4 (43 1/4). Májusra 42 1/2 (42 3/4). — *Buza* irányzata gyenge. Piros ősi helyben 79 1/2 (79 3/8). Novemberre 77 1/2 (77 3/8). Decembeire 78 1/4 (78 3/8). Márc-ra 81 3/8 (81 3/4). Májusra 81 3/8 (81 3/4). — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 8.— (8 1/4). — *Kávé:* Iair Rio 7. sz. 8.— (8 1/8). Nov-ro 6.60 (6.75). Januárra 6.65 (6.85). — *Liszt:* Spring Whea clears 2.75 (2.75). — *Cukor:* 3 3/8 (3 3/8). — *Om:* 27.95 (27.72). — *Réz:* 16 1/2 (16 3/8). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 14. *(Terményiádszé.)* *(Zárlat.)*

Buza irányzata gyenge. Novemberre 72.— (72 1/2). decembeire 72 1/4 (72 3/8). *Tengeri* irányzata átlagos. Nov-ro 39 1/2 (39.—). — *Zsir:* Nov-ro 7.05 (7.—). Decembeire 6.90 (6.85). — *Scalonna* short clear 6.75 (6.75). — *Sertés:* Novemberre 10.37 (10.30). Decembeire —, —, —. — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK

Történetem.

Az Ur bement a gyűrőmhelyébe.
— Ma csinálók — mond — egyfaj állapot:
Kell egy tücsök, egy bagoly és egy bárány,
Még egy úgris.

És hozzá is fogott.

De mert kevés volt éppen az agyag,
Tulságos apró lett minden alak.
— Ej, — szót bosszúsan, máma rossz napom van,
Nem is vagyok a jóhangelomban.

És összegyűrva a négy alakot,
Belőlök gyorsan engem alkotott.

Gárdonyi Géza.

A kis spanyol király.

XIII. Alfonz ez év május 15-én töltötte be tizenötödik esztendejét. Csinos, alacsonyok mondható, talán kissé vézna gyermek a kis király, akit nagy barna szeme, gesztenyebarna, hullámos haja nagyon rokonszenves külsejűvé tesz. Arckifejezése komoly, ünnezes. Rendesen matróz-sapkát hord és kékálloros fehér zubbonyt, hivatalos ünnepekkor pedig a spanyol gyálksági kadetok egyenruháját viseli; ilyenkor játékszemek mondható rövid, könnyű kardcska is van az oldalán, nyakán pedig vörös selyemszalagon az aranygyapjas-rend jelvénye ragyog. A kis király igyekszik persze komoly, hivatalos arcot öltetni és rendkívül bájos és a komolykodni akarás, hogy csak nemrég is úgy kellett visszatartani a gyermeket imádó regens-anakirálynőt, hogy a kis-öreg Alfonzot egy udvari ünnepegr alkalomával valamennyi spanyol etikett dacára is össze-vissza ne csökölje.

Megható a gyermek szeretete is *Mária Krisztina*, az anakirálynő iránt. Valamelyik nevelője tréfásan megkérdezte egyszer a még akkor csak hatástendős királyt, szereti-e nagyon az édes anyját, mire Alfonz bosszusan felelt:

— Ugyan micsoda kérdés ez? Hát ily édes cukros mamát lehetséges volna nem szeretni?

Mária Krisztina folyton azon törekedett, hogy szerénységét csepegtessen a gyermek lelkébe s ha sikerült is elérnie célját, de annyi bizonyos, hogy a kis spanyol királyban már nagyon kifejlődött az ünnezet. *Sennora Tacón*, a nevelőnője szükségesnek tartotta egyszer, hogy megrójjá valamiért a négyestendős királyt, mire az valóságos szenvedélyvel felelt vissza:

— *Yo soy el Rey!* (Én vagyok a király.)

Nyolc éves korában történt meg, hogy egyik udvari méltóság beszéd közben róla, mint: *gyermekről* beszél. Haragosan szólta oda Alfonz:

— Gyermek vagyok, de csak a mamám beszélhet így rólam. — Ünnek: király vagyok.

1891-ben adták a királyi baby kezébe az *ABC*-s könyvet és ettől az időtől fogva új élet várakozott a kis királyra: tanulnia kellett, még pedig épp oly szigorúan vették a munkát, mintha egyszerű polgári gyermek volna; a pápa a keresztatyja és már emiatt is nagyon szigorú vallásossággal nevelik őt. Nyolc órákor kel, imádkozik, reggelizik s kilenc órára már a tanuló-asztalhoz ül. A rendes tantárgyakon kívül egyik nap francia órát is kap, a másikon angolt. A tanulás két óra hosszat tart délelőttökint; tizenegy órákor lovaglásban oktatják, gyakran az is megesik, hogy a király a lovagló lekek helyett anyjával tesz a *Casa de Campo*-parkban sétalovaglást.

Tizenkét órákor ismét kezdődik a tanulás. Nevelőinek: *Sanchez* és *Aguirre* de *Tejado* tábornokoknak felügyelete mellett, *Don Juan Longa* és *Don Miguel Gonzalez* de *Castejon* ezredesek természettanra, vegytanra, katonai földrajzra és mennyiségtanra tanítják a királyt. Egy órai munka után villásreggeli következik, erre ismét egy órai pihenő és ezután a német lecke, majd szónoklatlan és világtörténelem. Háromszor hetenkint katonai gyakorlatokon is részt vesz a király, ha szép az idő, s szabadban, ellenkező esetben pedig a palota egyik nagy termében. Udvari méltóságok és madridi arisztokraták gyermekeiből toborzottak össze csapatot, amelynek parancsnoka egy gyalogsági kapitány, de még dobosok is van a kis katonaként. XIII. Alfonz épp úgy beáll a csapatba, mint a többi fiú és boldogságtól sugárzik az arca, ha a kapitány néhány pillanatra neki engedi át a vezényletet.

Ami szabad idő még marad a nappól, azt anyja társaságában tölti a kis Alfonz; ugyszólván naponta kikocsiznak egy apró kis fétónban, amelyet négy öszvér húz. Esti 7 órákor asztalhoz ül a király, ökekezés után testvéreivel és anyjával szórakozik és legkésőbb: fél tíz órákor lelekeszik.

A nyilvánosság előtt a lehető-legritkábban szerepel a spanyol király: sohasem jelenik meg népi-ünnepeken, bikiavadalokon; ezektől irtozik az anakirálynő. XIII. Alfonz egészsége nagyon gondos vigyázatot igényel, másrészt pedig az udvari etikett sem engedi meg, hogy nagykorúsága előtt világi, vagy egyházi ünnepegeken részt vegyen. A spanyol nép bizony alig egy-két ünnepeles alkalomkor láthatja csak királyát: keresztelőkor, a királyi palota kápolnájában, továbbá 1888-ban a *barcelona*i kiállítás megnyitáskor, amikor dajkája ölében nézte csodálkozó szemekkel a gyermekkirályt a nagy beszédek tartó lényes urakat. Születése napján mindig nagy fogadás van a spanyol udvarnál, ilyenkor anyja kíséretében jelenik meg XIII. Alfonz a baldachin alatt, egyéb udvari ünnepejéktől mindig távol marad.

+ Az életmentő sah. A gomblyukfájdalmakat nagyon szívesen gyógyító *Muzafer-ed-Din* atyjáról és elődjéről, *Nasir-ed-Din*ről beszéli egy német lap, hogy egy alkalommal Berlinben létekor — bár nem közvetlen módon — megmentette I. Vilmos német császár életét. A császár, valahányszor kikocsizott, mindig sisakban járt, de egy nap szokásától eltérőleg sapkát tett fejére és úgy ült kocsiba szárnysegéde kíséretében. Az udvari fogat alig tudott előrehaladni, oly tolongás volt mindenütt. A császár megkérdezte az utca szokatlan élénkiségének okát, mire a szárnysegéd felvilágosította, hogy a berlini nép az épp akkor érkező persza sah iránt érdeklődik oly nagyon, akinek hivatalos fogadása az udvarnál másnapra volt meghatározva. A császár mosolyogva jegyezte meg:

— Nos, ha a népem ünnepele, én sem járhatok ily hétköznapi sapkában.

Az udvari fogat visszahajtott a császár palotába, ahol I. Vilmos a sapkát ragyogó sisakkal cserélte fel. Ez volt a szerencséje. Egy óra múlva a sétakocsizás közben valamelyik ház emeletéről véletlen lövés találta a császár fejét; talán életét is kioltotta volna, ha a lémsiak lel nem fogja a golyót. Másnap a nagy udvari fogadáskor hálálkodva mondott Vilmos császár a persza sahnak köszönetet élete megmentéséért.

+ A házassági ígért megszegése. Kellemetlen ügybe keveredett bele *Will van Amberg Sullivan*, washingtoni városi tanácsos. *Lucy Leeton* beporlto *ő szívhuzsere* dollár erejéig házassági ígért megszegése miatt. A hölgy elmondja panaszírásában, hogy még 1895-ben ismerkedett meg a tanácsossal. Valami hivatalos dolga volt vele és a félszázadot már jóval túlhaladó *Sullivan* az első írtályórában szerelmet vallott neki a hivatalos helyiségében, de ő kijelentette, hogy nem hallgathat a szerelmes szavakra, mert: bár nem él a férjével — asszony. A nagyszívű tanácsos megnyugtatta a nőt, hogy ez a legkevésbé, majd ő gyorsan keresztülviszi a válópört s azután boldog férj-leleség lesz belőlük. *Lucy Leeton* engedett a mézésdes beszédnek s a tanácsos szavának ura is lett: a válópörnek csakhamar végére járt és ettől az időtől házaspár gyánut szerepel *Sullivan* tanácsos és szerelmese. Az esküvő azonban folyton későt, a tanácsos ezer új kifogással tudta azt mindig előadni. Mikor az asszony 1898-ban erőyesen lépett fel, hogy végre is menjenek paphoz, *Sullivan* rossz anyagi viszonyaira hivatkozott és kijelentette, hogy ő nem nősihet. Innentől egyszerre vége szakadt az idilliikus életnek is, a tanácsos napról-napra hidegebb lett *Lucy* iránt a nő kereste az okot s csakhamar rájött, hogy *Sullivan* kopasz feje dacára is virgona pillangóként csapong virágról-virágra; de már erre elhagyta őt a türelme, beporlto a csapodárt és most egész Washington e legújabb chronique scandaleuseről beszél.

REGÉNY.

QUO VADIS?

(67)

— REGÉNY —

Ita: SIENKIEWICZ HENRIK

— Egy új, ismeretlen istenséget sértettél meg — mondá neki *Petronius*, félelmet csepegtetve szívébe — ki tudja, vajjon e szerencsétlenség nem a keresztény isten bosszúja-e és vajjon a *Rufius* élete nem a te további viselkedésedtől függ-e.

— Nos, akkor cselekedj másképpen. Ha *Lygia* felgyógyul, az arénába viszik. De jól tudod, ha a nagy vestaszűz a *Tullianumnál*, mikor a szüzeket halálra viszik, egy leány szabadonbocsátását követeli, annak meg kell történnie. Legyen ez a leány *Lygia*. Menj és kérd meg a „vingo magna“-t. A keresztények azt mondják, az ő istenük bosszúálló, de igazságos. Ha te őt jóakarattal megbékíted, meg fogja menteni *Rufius*.

Poppaea egy pillanatig habozott. Aztán rekedt hangon így suttogott:

— Megyek a papnőhöz!

Petronius fölélegzett.

— Végre elértem valamit! — gondola magában és sietett *Viniciushoz*, hogy neki a jó hírt megvigye.

De korán örültek a kedvező fordulatnak. Alig ért *Augusta* gyaloghíntója ki a kapun, midőn a császár két szabadosa a kis *Rufius* halászobájába lopozott. Az egyik rávetette magát a hü, öreg cselédre, aki *Poppaea* helyett az ágyacsánál virrasztott és betömte a száját, hogy ne kiálthasson, a másik pedig egy jól irányzott ütessel elkábította az öreg asszonyt.

Majd mindketten a beteg gyermekhez siet-

tek és az öreg eseléd övét nyakára csavarván, fojtogatni kezdték őt. A gyermek csodaszép szemeit felvetette még egyszer és anyja után kiáltott. Azután kilehelte lelkét. Halála könnyű és gyors vala. A gyilkosok egy nagy kendőbe csavarták áldozatukat, a keszénleiben tartott lovakra pattantak és sietve *Ostia* felé nyargaltak, ahol terhüket a tengerbe vetették.

Mikor *Poppaea* hazatérve megpillantotta az üres ágyacsát és az öreg eseléd holtestét, egy jajkiáltással rogyott eszméletlenül a földre.

A harmadik napon megparanosolta neki *Nero*, hogy jelenjék meg a lakománál. És ő jött. Szép volt, néma és vészjósló tekintetű és amethystszínű tunikájában úgy ült ott a császár oldalán, mint a halál angyala.

XVIII.

Egész Róma visszhangzott a kiáltástól: „Halál a keresztényekre!” Senki sem kételkedett, hogy ők a gyújtogatók és a nagyszerű játékokra való kilátás a bosszu gondolattal még edeslebb tette. Ugy tervezték, hogy a játékok nagyszerűségükben minden eddigit felül fognak múlni és az előadások, az elfogottak nagy száma miatt, napokig, hetekig, sőt hónapokig is eltarthatnak. A börtönök tul voltak zsúfolva, már nem is tudták elhelyezni a sok ezer elfogott keresztényt.

Nero, hogy a kilátásba helyezett játékokat méltó helyen tarthassa meg, új amphitheatrumsokat építtetett, többek között egy óriási nagyot, melyen sok ezer kézműves dolgozott éjjel-nappal. A nép körében esodákat regélték annak pompás díszítéséről. A korlátok esillogtak a bronzól, borostyantól, elefántcsonttól és gyöngyházról, óriási bíborveres „velarium” volt felette kifeszítve a nap sugara ellen és esatornákon odavezetett hús hegyi patakai esőkentették a nagy melegt.

Az első előadás napján a nép oly tömegben töltött az amphitheatrumba, hogy csak a bevonulás órák hosszágáig eltartott. *Nero*, aki a rómaiakat most udvariaságával akarta megnyerni, korábban érkezett meg, mint máskülönb és az

augusztianusokkal helyet foglalt a számukra fenn-tartott helyeken.

Az alsó ülések sora, ahol csupa fogát viselő római férfi foglalt helyet, mint a fehér hó tündökölt. Az aranyozott podiumon ült a császár, nyakán gyémántékszerrel, fején arany koszorúval, uzz trónolt ott, mint egy földre szállott Isten. Mellette ült *Poppaea*, azután a vesztaszűzek fehér ruhákban, a szenátorok és a lovagok: főnn pedig feketélt a nép, akik fölött rézsa-, liliom- és repényfűzerek vonultak végig egyik oszloptól a másikig.

Az augusztianusok sorában ott volt *Petronius* is, aki gyaloghíntójában magával hozta *Viniciust* is. A börtönöröktől sikerült annyit megtudni, hogy *Lygia* beteges és eszméletlenül fekszik börtönében és így a mai áldozatok között nem kerül sorra.

— Hallgass csak rám, valami eszembe jutott, — mondá *Petronius*, mikor ócsesze mellette helyet foglalt. — De kérlek, mialatt beszélek hozzád, nezz folyton *Nipidiára*, mintha róla beszélgetnél, mert *Tigelinus* és *Chilon* figyelnek ránk. Tehát hallgass! Mit szólnál ahhoz, ha mi *Lygiát* egy koporsóba fektetnénk és mint halottat kicsempésztetnénk a börtönből? Gondolkozz csak ezen.

Mielőtt *Vinicius* felelhetett volna, *Tullius Senecio* odafordult hozzájuk és azt kérde, vajjon kapnak-e a keresztények fegyvert?

— Nem tudom, — felelte *Petronius*.

— Legalább fegyvert adnának a kezükbe, — mondá *Senecio*, — hiszen ez így egyszerű le-mészárlás.

A játékok kezdete, a közönséges gladiatorok küzdelme nem igen érdekelte az augusztianusokat és a lovagokat, a nép azonban tobzódott a gyönyörben, mikor az első vér kibugygyant és az első jelentőségteljes „per actum est” elhangzott.

(Folytatása következik.)

† **A fűző ellen.** Abból az alkalomból, hogy Szászországban állást foglaltak az iskolások fűzőviselése ellen, egy német érdekes cikkben emlékszik meg II. Józsefről, aki 1783-ban maga is nagyon haragudott a fűzőre, mint: „amely a lányok testi épségére és fejlődésére nagyon káros hatással van.” Szigorú rendeletet adott ki II. József a lányiskoláknak, hogy a fűzőt meg ne tőrjék, sőt fűzős növendékeket egyáltalán föl se vegyenek és kivétel se merjenek tenni a legelőkelőbb családok leányaival sem. Az akkori időben hangadó bécsi társaságban óriási izgatottságot szült a császári rendelet és az a legpompásabb, a fejlődést tényleg akadályozó vaspántok védelmére akadtak — orvosok is, akik Eszkulép szent nevében bizonyították, hogy, ha ártalmas is egy kislány fűzője, de szép formákat ad: ez pedig van olyan lényeges, mint a higiéné. A császárnak besugatták a doktor urak beszédét és ekkor egyik rendeletében, általában tiltották a fűző használatát. A bécsi hölgyek kénytelenek voltak a császári parancsok engedelmeskedni, számították az acéllemezes fűzők divatát és behozták helyette a halcsontos fűzőket. Az asszonyi furfang így győzött a hatalmas császár parancsán.

† **A nő-emanóciópártó.** A *new-yersey-i Lincoln* az egyetlen város, amelyet kizárólag nők igazgattak. Női polgármester állt már egy fél évszázad óta a városi tanács élén, amelynek minden egyes tagja nő, továbbá valamennyi egyéb városi hivatalt is asszonyok töltötték be. A napokban rovaselőlést tartottak a város könyveiben és ez az asszonyokra nem éppen hízelgő eredményt mutat, mert mióta az asszonyregiment volt a hatalom Lincolnban, jókora lett a deficit. A polgármesternő lehetetlenül furcsa célokra a legnagyobb lelki nyugalommal utalványozgatta ki a számolatlan pénzösszegeket, a pénztárnoknő pedig engedelmeskedve a fensőbbség parancsának, ugyanolyan nyugodt lélekkel fizette ki a pénzeket. Persze, hogy üres lett a város pénztára s a napokban az egész városi női tanács lemondott az állásáról és most ismét az erősen igazgatja Lincoln ügyeit.

† **A verizmo hódítása.** Rossz idő jár most a nápolyi operaelőadásokra: alig jár a szeszélyes olasz publikum a dalművekbe s ezzel ellentétben nap-nap után az utolsó hegyi megtölti a *San Ferdinando*-színházat, amelyben a *Vendetta dell'amante* című darabot adják. A közönség azért érdeklődik annyira e színmű iránt, mert egyik szereplője — egy kutya, amely a darabban előtérül egyik női szereplőnek az életét menti meg: nyílt színen vízbe ugrik az asszony után és ruhájánál fogva a vízbe vonzolja. Eddig hatvan-négy előadást ért meg a *Vendetta*, s valamennyit zsúfolt ház nézte végig. Az olasz lapok egekig magasz-

talják a verizmo diadalát és agyondicsérik a kitűnő betanított kutyát, amely naponta husz lírát kap a szerepéért.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

L. J. Nincs elég közvetlenség benne s naivsága is mintha csinálva volna kislány. A gyermekessé publikuma ezt megérzi éppen úgy, vagy talán még inkább, mint mi.

M. Mindenesetre az volna a méltányos dolog, hogy a gyermekek vagy egyenlő mérvben járuljanak a szülők eltarthatóság, vagy pedig az tarssa el őket, aki vagyonilag jobban áll. 2. Nem belső titkos tanácsos, címe: méltóságos. 3. A gróf hol Párisban, hol Bécsben él, teljesen visszavonultan és inkognitó. Tartózkodását senki sem tudja más, csak jószágkormányzója, aki pedig e tekintetben senkinek sem ad felvilágosítást.

Sz. Z. (Dalok). Van köztük egy-egy hangulatos sor, azonban ez még nem elég ahhoz hogy dal legyen a dal.

Carpenter. 1. A jövő esztendő márciusi sorozásához. 2. Dr. E. B. tankerületi kir. főigazgató. 3. Vészi Józsefnek két kötet költeménye jelent: A bánat dalai-ból és Traviata cimmel. Könyvtári uton, azonban már nem kapható, elogyott az utolsó. Minden magyar antológiában talál belülről néhány verset. 4. Castelar: A művészet vallás és természet Olaszországban (7 korona), Csizki Gyula: A művészetek történetéből (60 fillér), Kőrösi László: Egyiptom művésze (10 korona), Ménard: Az ókori művészet története (1 koronát 80 fillér), Prém József: A képzőművészet története (3 korona), bármelyiket megrendelheti a Budapesti Napló kiadóhivatalánál is.

Tengerész-növendék. 1. Ha a kereskedelmi tengerészhöz akar jutni, a kereskedelmi tengerészeti akadémiához kell folyamodnia. De ha a haditengerésznél akar szolgálni, a cs. és kir. közös hadügyminisztérium tengerészeti osztályához. 2. A fővélet főltételei betöltött 14 év; a gimnázium, reáliskola vagy polgári iskola negyedik, esetleg a kereskedelmi középiskola I. osztályának sikeres elvégzése, a tengerészeti pályára való testi alkalmatosság; kifogástalan előélet; a felvételi vizsgálatnak sikeres letétele. 3. Tandij minos. 4. Egyenruhájuk és oldallejverük csak a haditengerészeti akadémia növendékeinek van.

H. B. Budapest. A cs. és kir. közös hadügyminisztérium tengerészeti osztályához kell folyamodnia főltételért, a sorozásért pedig az illetékes hadkiegészítő parancsnoksághoz. Mellékélni kell a születési bizonyítványt és a szülők beleegyezési nyilatkozatát. Tisztelet nem lehet, mert hiányzik a haditengerészeti akadémia végzettsége.

Önkéntes 20. Iratkozzék be mihamarabb valamely önkéntesi tanfolyamra, végezze el röviden s jelentkezzék az illetékes hadtestparancsnokságnál önkéntesi vizsgára. Ha sikerrel letesz, joga van az önkéntességre. Vizsgát akármelyik hónap első hetében tehet. A vonatkozó kérvény a hadtestparancsnokságnál adandó be. A vizsga igen szigorú.

E. J. Bolleó. Teljesen igazza van, de a közhasználatban úgy is írják azt a szót.

Józsa. A hegedű-virtuózitás legelső nagy mesterei voltak: a XVII.—XVIII. században Bassani, Esber, Corelli, Vivaldi, Volumier, Baptiste, Locatelli, Lotti, Nardini, Pugnani, Tartini, Torelli stb.; a XVIII.—XIX. században Campagnelli, Roila, Viotti, Cartier, Artot, Baillet, de Beriot, Ole Bull, David, Ernst, Krentzer, Lafont, Laub, Lipiniczki, Moliue, Paganini, Rode, Spohr, Viouxtemps, Wienawsky; a legújabb korban pedig Alard, Auer, Hubay, Joachim, Rappoldi, Hermann, Sarasate, Sauret, Singer, Sivori, Wilhelmj, Kubelík stb.

Egri előzető. Gaboriau Emil: A bukfenő, 9 kötet, 18 korona. Megrendelheti a *Budapesti Napló* kiadóhivatalánál.

Tájékoztató. Ott a teleírószolgálat és a gépirás, ha már sem a tanítónő, sem a posta-és távirat kezelőnő pályára lépni nem akar.

147.656. sz. előzető. 1. Dr. Grosz Emil egyetemi magántanár, VII., József-utca 15. Dr. Otava Ignác egyetemi magántanár, IV., Kecskeméti-utca 4. sz. 2. Minden nagyobb gyógyszerüzletben megkaphatja. Legártalmatlanabb az egyszerű dióolaj, mely erősen barnít.

S. M. Heves. Kérje be a hirdetését a *Hamburger Nachrichten* című lapnak. Közlebbi címzés nem szükséges. A díjat ott határozzák meg a kiadóhivatalban. A német konzulátus ilyen ügyekkel nem foglalkozik.

Z. M. Bécs. A törvényjavaslatot még a főrendiház sem tárgyalta, tehát nem mondhatjuk meg, mikor lép életbe. Minden valószínűség szerint újjévél. Azon- tül csak levélben való meghívásra szabad meglátogatni a magánfeleket.

Ovidius. 1. Két korona. 2. Az első félórára egy korona, minden további negyedóra 50 fillér. 3. Attól függ, honnan és hová küldi. Ha egy fél napra veszi igénybe, előre kell megállapodnia vele a fizetésre nézve.

J. G. Déva. 1. A füzetek külön nem kaphatók, legfeljebb antikváriusnál, ahol sokszor kerülnek eladásra egyes műnek részletei. 1. Dezséri Bachó István lakása: VIII. ker. Kerepesi-ut 81.

K. J. Budapest. Méltóságok egy kis türellemmel lenni, míg a keresőlyá-egyvetl közlésezi vonatkozó hirdetésüket. A múlt évben úgy tudjuk, 20 korona volt az idényjegy.

I. S. Zsarnóc. Olyan könyvet nem ismerünk. De vegyen irásmintákat s azokat másolgassa sürően és szorgalommal, akkor megtanulhatja. Ilyen irásmintákat minden papírkereskedésben kaphat.

Régi előzető. Azért az alapítványért a főváros tanácsához kell folyamodni, annak a tagjai döntenek is a kérvények fölött.

F. M. Miskolc. A pénzügyminiszter minden hétfőn d. u. 4 órakor fogad.

Rozsnyói előzető. Akkor megirtuk s ma ismétéljük, hogy olyan című szindarabot nem ismerünk.

B. E. Alsó-Lendva. Csak a tagjainak ad hitelt, idegeneknek nem.

Fax. Miután a kézirat már megsemmisítettük, a kérdésre nem felelhetünk.

F. E. Az illetékes lövegkabinóri hivatalhoz kell folyamodni. Mellékelendő: a honossági, illetőségi és erkölcsi bizonyítványok.

Kiváncsi. „A kis szavojárd” című költeményt *Ábrányi* Emil kollégánk írta.

Táncmulató. Annak a fiatal embernek az eljárása neveltség volt.

Zenta. Budapest, V. Nagykorona-utca 13.

Ó. Gy. Baja. Nem sérté vala az illendőséget.

A rádza nyaklánc

— REGÉNY —

Írta: RUDYARD KIPLING

(66)

Tarvin a tenyerével megveregette lovának a combját, a táviróhivatal felé indult.

— Hogy a manóba intéztem el én most már ezt az egész históriát Mutrinéval? Még a Naulakháknak üvegőből való utánzásával sem lehetek semmire... Különben, ha én is kiheverhettem a vesztességet, majd csak túl esik rajta ő is! De azért elkészítem a dolgra egy telegrammal.

Gokral Seclarum galambszürke távirótitásztje és postamester még máig is emlékszik arra, hogyan kapaszkodott fel a szűk lépcsőn az angol, aki nem is volt angol és ennek következtében duplán érthetetlen, hogyan vetette magát bele az összetört székbe, föltétlen csöndet kérve. Jó nyugodrai keserves gondolkozás után, miközben a bajuszt csaknem kitépte és azokat a mély sóhaj- tásokat produkálta, amelyek az angoioknál akkor szokásosak, ha valami megemészthetetlen dolgot tálnak fel nekik, felugrott, a hosszú hivatalnokot földre tolt, felszólította a legközelebbi táviróhivatalt és gögös, pöffeszkedő ujjmozdulatokkal maga zongorázta le a tudósítást. Hosszasan, csaknem gyöngöden időzött az utolsó szónál, oda tartotta a fület a készülékhez, mintha az feleletet adhatott volna, aztán fonségesen, nyájás mosoly- lal a Galambszürke emberhez fordult.

— Finis, Babu. Sohase felejtse el, hogy:

Nem kell pénz, cím! A hős

Akkor győz — ha erős.

És a hazai tábori jelszót fűtyörészve eltávozott.

A bivalyszékér rázódvá, recsegve haladt a hajnal első bitorizálásában Ravut felé az uton s

az Aravullis alacsony előhegyei, mint sokszínű felhők váltak ki a türkizkék látóhatárból. Mögöttük haragos vörös izzással nyult bele Rhatore sziklája a sivatag síkjába, amelynek egyhangú sárgaságát legelésző tevék árnyékaik tarkították. A kanyák és a vadkaesák sorra vonultak a nádasba tanyáikra és szürke majmok guggoltak családostul az ut szélén, mindgyik a szomszédja nyakára fűzve a karját. Egy bokortól tarkálló szikla mögött feljött az esti csillag; tükörképe élénken, tisztán jelent meg egy vízgyűjtő medence félig kiszáradt fenekén, amelyet rozsdás sárgává lett márvány és ezüstös fű szegélyezett.

A csillagok és a föld között óriási, rókafeji deneverek csapdoltak, az éjszaka feckéje nagy vadászatot tartott a szunyogokra, kedvence falatjára. A bivalyok előmászak a vizgödreikből és a fekete állatok letelepedtek éjszakai nyugalomra. Imitt-amott, barlangok felől énekhang hallatszott és a halmok lejtőin békés házikóknak világosságai rezegtek. Az igazonó barnok bőgtek, amikor hajásárjuk összekötözte őket s a magos fű az ut szélén mint gyöngéd hullámverés simogatta a lassan görülő kerekek külőit.

Az éjszaka első hűvös lehelletére, amelylyel a hideg évszak beköszöntött, Ketty szorosabban burkolódzott bele takaróiba. Tarvin a szeker hátulsó végén ült, lábát szabadon lógatva, pillantását egyre Phatoren nyugtatva, amelyet az utnak valami hajlása minden pillanatban egyszer s mindenkorra elődthetett előle. Ketty még mindig nem ébredt bukásának teljes tudatára, ami mondani- valója lehetett hozzá az ő jól iskolázott lelkiismeretének, annak még előtte volt. Ebben a pillanatban, amikor jólesően kinyújtózkodva egy halom puha vánkoson pihent, csak a biztosságnak arra a jószágos érzésére eszmélt, amely az asszonyban ébred, akiről egy férfi gondoskodik. Hogy az iránt érdeklődjék, hogyan teszi ezt az ő embere, abból már régen kiszokott.

Még mindig hatása alatt volt annak a szenvedélyes, véget érni nem akaró bucsuzkodásnak, amelylyel a palota asszonyaitól elszakadt és még

benne volt a lakodalmi ünnepségnek a forgatagában, amelyben Nick, a vőlegényeket megillető néma szerepet végképpen elvetve magától, az egész társaságot magával ragadta túladó élnékséggel. A lázasan mohó honvágy, amelyet meg egy órával előbb Esterné nedves szemében látott izzani, szakadatlanul ott égett lelkében és ő a maga elmerülését a világ ködében szívesen valami bánatos álomnak tartotta volna, ha csak...

— Nick — mondotta halkán.

— Mi az, kis feleség?

— O semmi... csak gondoltam valamire. Mit tettél a maharádzsa-kunvar érdekében?

— Az jól el van látva! Miatta éppenséggel nem kell gondot csinálni magadnak. Miután Nolan ezredesnek néhány kis apróságot elbeszéltem, rögtön arra a gondolatra jutott, hogy a mi kis barátunkat mindaddig, amíg csak nem kell Adsmirba utaznia, magánál tartja vondegségben. Reményem, meg vagy ezzel elégedve?

— Szegény anyja! Csak meglehettem volna...

— Éppenséggel nem tehettél meg, kis feleség. Ott, Ketty, nézz csak oda gyorsan! Az utolsó pillantás, amit Rathorerá vethetünk!

Egy halomnak fekete báronnyal borított válla került azoknak a színes lámpáknak sora elé, amelyek a palota tetőinek függő kertjeit jeleztek. Tarvin leugrott és áhitattal hajolt meg a keleti szokáshoz híven.

Amikor a hegy árnyéka eltörlődött, a színes lámpa úgy tűnődött el sorjában, épp úgy, mint ahogy a Naulakha drágakövei a szőlős ládéska vattájában egymásután eltűntek; már csak egy őrtoronny ablakából látszott a fátyaláng vörös fénye... olyan mély pirossággal és olyan messzeségben szikrázott, mint a nyakláncnak fekete gyémántja. De végül ez a csillámlás is elsötétült és az est sötétsége a földről felhúzódott a két vándorra, a köpenye redőibe bujt férj és felesége.

— Diadalmenetnek nem mondhatjuk éppen az elutazásunkat — mondotta Tarvin a tündöklő csillagokhoz — de legalább elszabadulhatunk végre!

— Vége. —

A. J. Máltóztassék a zágrábi rendőrséghez fordulni; ha válaszbélyeget is csatol, megkapja a szükséges felvilágosításokat.

Mű olvasó. Névny László. A dráma elmélete. Megrendelheti a Budapesti Napló kiadóhivatalánál is.

Napirend.

Napló. Csütörtök, november 15. — Római katolikus: Lipót hr. — Protestáns: Lipót. — Görög-ország: (november 2.) Acindin. — Zsidó: Marchesvan 23. — Nap két óra 50 perckor. — Nyugszik 4 óra 7 perckor. — A hold két délelött. Nyugszik 0 óra 52 perckor.

A miniszterelnök és belügyminiszter fogad délután 4 órakor.

A vallás- és közoktatásiügyi miniszter fogad délután 4 órakor.

A honvédelmi miniszter fogad déli 12 órakor.

A igazságügyi miniszter fogad délután 1 órakor.

A kepelelőző elnöke fogad délután 2 órakor.

Királyi kihallgatás a budai királyi palota trónteremben délelőtt 10 órakor.

A Wesselényi Vivó-Klub estélye a Wesselényi-utca 41. szám alatt.

Az Országos Iparügyi elnöki irodájának szakszolgálatának ülése délután 5 órakor az egyesület helyiségében.

A budapesti állatgyógyászati intézet nyitása délelőtt 10 órakor illés-utca 12. szám alatt.

Heléki nagy. kir. szabadalmazott osztályországi huzása délelőtt 9 órakor.

A Magyar Jéltöltés Hitelezés 40/0-os nyereménykötvényeinek 48-ik kisorsolása délután 4 órakor.

A közúti vasút-részvénytársaság Váci-körút—Lehel-utcai összekötő vonalának műtárendőri bejárása reggel 9 órakor.

A cinkota-keresési vasutvonalon műszaki felülvizsgálata délelőtt 9 órakor a Mátyásföldi megállóhelyen.

Nemzeti Múzeum. Természettörténeli kora. Nyitva délelőtt 9 óráig. — Többi téri 1 korona belépődíjjal tekinthető meg.

Waller Crane kiállítás az Iparművészeti múzeumban délelőtt 9 óráig és délután 4 óráig 8-ig.

Teljeskörű Iparmúzeum nyitva délelőtt 9 óráig 1-ig és d. u. 3-tól 5-ig.

Magyar kereskedelmi múzeum és háziipar kiállítás az iparcsernóban délelőtt 9 óráig és délután 4 óráig.

Földtani múzeum nyitva délelőtt 10 óráig 1 óráig. Belépő díj nincsen.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10-1 óráig.

Egyetem könyvtár nyitva délelőtt 9 óráig 12 óráig és délután 9 óráig 8 óráig.

Muzeumi könyvtár nyitva d. u. 9-1 óráig.

Académiai könyvtár nyitva délután 3-8-ig.

Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10-12 óráig és este 7 óráig 9 óráig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum Igazgatóság: VII. kerület Kerespesi-ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerespesi-ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, a Keleni mintatár és kereskedelmötörténeli gyűjtemény, továbbá a háziipari kiállítás, melyben az üzletvezetés árszámítás (és eszköz) a városi ipariparcsernóban nyitva: délelőtt 9 óráig 12 óráig és délután 2 óráig 4 óráig. A külügyi kirendeltség központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este nagy katonazene.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténként a nagy. kir. honvéd zenekar hangversenye.

Union-szálloda, díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpár-terem.

Putzer György éttermében Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Somossy Orfeum válogatott műsor.

Ferenczi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tatra kávéház Király-utca Tordajo női zenekarnak hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

Monopoli kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarnak hangversenye.

Folies Caprice kvadró új műsor.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

A vágóvölgyi cukorgyár. A trenszén-teplai cukorgyár ügyében érdekes fordulat állt be. Wolf Lipót, a részvény-társaság alelnöke tudvalevőleg azt az ajánlatot tette a nyilvánosság színe előtt a morva érdekelteknek, hogy visszavonul az üzletből, ha a morvák az így részükre előálló monopoliumnak teljes értékét, mely egy választott bíróság által volna megbecsülendő, hazai iparfejlesztési célokra szolgáló alapítvány gyantán a magyar kormánynak átsszolgáltatják. Az ajánlattevő vasárnapi Bécsből a másik csoport egy részének ügyvédjétől azt a távirati értesítést kapta, hogy ajánlata elfogadott. Wolf Lipót erre Bécsbe utazott és az illető ügyvédnek értesítést adott, hogy ajánlata elfogadásáról írásbeli hiteles közlést követel. Egyben határidőt szabott a közlés megküldésére. A határidő azóta eltelt, de az írásbeli közlés elmaradt. Világos tehát, hogy ismét csak egy manőveréről volt szó annak a csoportnak, amely minden Áron a morva gyárosok érdekeit akarja a magyar gazdasági érdek rovására megvélni.

Vásárcsarnok. (Vámos és Brust hatósági közvetítők jelentése.) Az elmúlt napokról szóló jelentésünk nem igen kedvező mivel meg egyes cikkek, mint például tojás és vaj nem állottak elegendő mennyiségben rendelkezésre, addig husneműekben és vágott árúk-

ban árutörletés és árhanlyatlás állott be. — Figyelemre méltó jelenség, hogy vágott baromfi nagy tömegekben körül az itteni piacra elő helyekről, ahonnan jelentékeny kivitel iznek, ami csak abból magyarázható, hogy hiányzik a téli hideg időjárás, mely lehetővé tenné a termelési föltségeknek a külföldre való vesztélytelen kiszállítását.

Részleteiben a következőleg alakult az üzlet. Az enyhe időjárást leginkább a husizlet színyli, a piaccot marhabusban és sertésekben egyhangulag esendőség uralja. Vidéki marhabus bájúja 76-92 fillér, eleje 56-80 fillér. A forgalom sertésekben: minimális sertés szalonmaloktól 68-80 fillér, szalonna nélküli 60-76 fillér. Malacokban is alig van kereslet. Borju hosszan levonás nélkül 80-104 koronát jegyez minőség szerint. Birka élénken kínálva 40-60 fillér egészben.

Vadak közül száraz fejlett nyulak keresettek. Nagy tételekben 2.40-2.00 koronával fizettek darabját, sülendőnyul 1.50-1.60 korona. Szarvasstehenek 66-64 filléres árban gyorsan helyezhetők el. Vadsertés 80-100 fillér kilója, dámvad 60-64 fillér egészben. — Vadszárnyasok közül főként csákások az érdeklődés tárgyai. Fácán párja 6-6.40 korona. — A vételkedv csak őzben nem mondható kielégítőnek, egyéb vadakra gyorsan akad vevő. Őz névleges jegyzése 1.10-1.20 korona.

Tojásban szilárd az irányzat; prima áru eredeti ládájáért 78-80 koronát értünk el beküldőinknél. A vételkedv igen jó, azonnali beküldés fölötté ajánlatos.

Vaj szilárd hangulat mellett kitünően keresett, prima teavaj kilójáért 2.10-2.40 koronát, friss természetű főzővaj kilójáért 1.60-1.80 koronát fizettek. — Friss turó is élénken keresett, kilója 20-24 fillért jegyez.

Vágott libában a gyenge fogasztás nagy kínálattal állott szemben és prima elsőrendű lud 88-92 fillérre, másodikrendű 80-84 fillérre hanlyatott. Az üzlet egészségese alakulása csak a hidegebb idők beálltával várható. Vágott poulard bőven kínálva olesó árban is csak lassan fogy.

Török és szerb szőlő kocsirakományokban naponta érkezik és ennek folytán a szőlőárak hanyatlottak és kénytelenek voltunk a chasselas-szőlőt 44-52 koronás árban eladni métermázsáját. — Nagyszemű téli szőlőt és muskotályt élénken keresik, ezen fajokból azonban csak kevés érkezik.

Almafélék közül stájer alma még mindig nagy mennyiségben érkezik és métermázsáját wagtótelekben 11-12 koronával fizetik. Nagy arany ránt és hibálán baxul alma gondosan papirosba csomagolva, ládában 30-40 koronával gyorsan helyezhető el. — Prima kifogástalan körte teljesen hiányzik piacunkról és ha elvétve érkezik, métermázsájáért a kereslet 60-80 koronás árt is szívesen megad.

Burgonyában legutóbbi jelentésünk óta nem állott be nagyobb változás. Válogatott nagy gumós rózsaburgonya 3-3.20 korona, sárga 3.60 korona, fehér 2-2.60 korona, métermázsája wagtótelekben.

Budapesti sertés-konzumvásár. A terevárosi petróleum-rakodónál lévő székes-lővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1900. évi november 14. Készlet 1219 darab. Érkezett 1462 darab. Összesen 2681 darab. Eladott 1174 darab. Maradt 1507 darab. — Napi árak: 120-180 kilogramm súlyban 76-86 koronájig, 220-280 kilogramm súlyban 82-94 koronájig, 300-380 kgr. súlyban 84-98 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400-500 kilós 84-90 koronájig. Malac 50-100 kgrig 70-74 korona. A vásár hangulata élénk.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 2054 darab juh volt. Vásár üzletlen, árak azonban változatlanok. — Arak kgr.-ként: kiviteli juh 38-42 fillér, kiv. — fillér, seletjes juh 20-30 fillér.

Bécsi szarumarhavásár, november 14. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhozták: 3782 drb borjut, 2427 drb élő sertést, 1985 drb levágot drb sertést, 622 drb levágot juhot, 181 drb bárányt. Borju 4-10 fillérral olesóbb, nagy felhajtásra. Eladási árak: Levágot borju 90-100 fillér, elsőrendű 122-128 f. kiv. — fillér, élő borju — fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű 60-80 — fillér, fiatal sertés — fillér, kivételesen — f., levágot nehéz sertés 92-100 fillér, kivételesen — fillér, husra hízalt sertés — fillér, zsírba hízalt sertés fillér, könnyű sertés 86-92 fillér, elsőrendű sülőd 80-100 fillér, gyengébb — fillér, levágot juh 48-72 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10-34 korona, kivételesen — korona páronként.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, november 14.

Bőséges kínálat és a malmok korlátolt vételkedve mellett ma 25.000 mm. buza kelt el 5 fillérral olesóbb áron. A többi cikkekben ma csak igen korlátolt üzlet volt.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 200 mm. 80 k. 7 K. 70 f., 50 mm. 80 k. 7 K. 70 f., 250 mm. 79 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 79-3 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 130 mm. 79 k. 7 K. 50 f., 70 mm. 78 k. 7 K. 50 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 78-5 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 78-6 k. 7 K. 50 f., 100 mm. 78-5 k. 7 K. 52 1/2 f., 200 mm. 78-5 k. 7 K. 50 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 47 1/2 f., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 15 f., 1000 mm. 76-5 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 72-6 k. 6 K. 85 f.

Pestvidéki: 300 mm. 78 k. 7 K. 52 1/2 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 50 f., 1400 mm. 77-5 k. 7 K. 30 f., 200 mm. 77-5 k. 7 K. 35 f.

Dunai: 2000 mm. 77 k. 7 K. 30 f.

Fehérmegyei: 750 mm. 78 k. 7 K. 85 f., 1200 mm. 78 k. 7 K. 55 f.
Országosi: 4700 mm. 78 k. 7 K. 60 f.
Ujvidéki: 1100 mm. 75-5 k. 7 K. 15 f.
Pancsovai: 2000 mm. 77-6 k. 6 K. 90 f.
Mind három hónapra.
Árpa: 1000 mm. 5 K. 77 1/2 f.
Lucerna: 37 mm. 43 K. — f.
Rozs: 200 mm. 6 K. 87 1/2 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 60 f.
Készpénzfizetés mellett.

A kászár hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktözsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns: B u z a, Kilós, K.-tól, K.-ig, Kilós, K.-tól, K.-ig. Rows include Tiszavidéki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Énásági, Bácska.

Table with columns: Egyéb gabonafajták, Kilós, K.-tól, K.-ig. Rows include Rozs, Árpa, Zab, Tengeri, Repce, Köles.

A határidőüzlet folyamán a következő kétések történtek:

Buza áprilisra . . . 7.61-7.60-7.59-7.60-7.59.
Rozs áprilisra . . . 7.23-7.22-7.21
Zab áprilisra . . . 5.59-5.60
Tengeri májusra . . . 5.08-5.07-5.06-5.05

Déli egység órák a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tözsdén:

Buza áprilisra . . . 7.61 pénz 7.62 áru
Rozs áprilisra . . . 7.22 " 7.23 "
Tengeri májusra . . . 5.06 " 5.07 "
Zab áprilisra . . . 5.59 " 5.60 "
Repce augusztusra . . . " " " "

Délután fél 5 órakor zárul:
Buza áprilisra . . . 7.59-7.60
Rozs áprilisra . . . 7.22-7.23
Tengeri májusra . . . 5.06-5.07
Zab áprilisra . . . 5.59-5.60
Repce augusztusra . . . 13.10-13.20

A budapesti értéktözsde.

A mai előtözsde kedvezőlen hangulattal nyílt meg, mely az internacionális piac értékeiben az árfolyamok esőkkedése által tükröződött. A gyengébb irányzat kiindulási pontja azonban a vaspia volt, melynek értékei árukedveik és kedvezőlen híresztelések befolyása alatt rohamosan apadtak, főleg Rimamurányiban, mely árfolyamából csaknem 10 K.-t vesztett. A többi helyi érték el volt hanyagolva. A zárlat igen esendes volt.

A déli tözsde kezdetben ismét a lefelé törekvő irányzatot követte és csak a zárlat felé érték el értékeink kedvezőbb árakat, némi szilárd üzlet mellett.

A valuták és ércváltók változatlanok. Az előtözsde gyenge.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 669.—670.75. Osztrák hitelrészvény 662.50-664.—. Osztrák-magyar Államvasút 660.25-661.50. Rimamurányi vasmű részvény 488.—489.50 korona.

A déli tözsde esendes. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 669.50-671.50. Osztrák hitelrészvény 663.—663.75. Osztrák-magyar Államvasút részvény 660.—660.50. Rimamurányi vasmű részvény 484.50-486.50. Déli vasút 118.—113.75. Közúti vasút részvény 595.—597.— korona.

Forgalomba került: Első magyar iparbank 302.—308.—. Hazai takarékpénztár 159.75-160.50. Bécsi biztosító 310.—330.—. Magyar aszfalt 347.—349.—. Salgótarjáni kőszénbánya 635.—636.—. Adria 471.—473.— korona.

Utótözsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 664.—. Magyar hitelrészvény 671.—. Leszámitoló bank részvény 430.—. Rimamurányi vasmű részvény 488.50. Osztrák-Magyar Államvasút 660.50. Közúti vasút részvény 595.50. Villamos vasút részvény 277.— korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 39.—45.— korona, vörös idei — korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánásgai —

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

Roland mester.

Opera 3 felvonásban. (A harmadik felvonásban egy változással.) Zenéjét és szöveg. írta gróf Zichy Géza.

Személyek:

Roland mester	Kerész	Beauvieux	Gábor
Yvette	Kaczór	Damoiseau	Mihályi
Parleuoné R.	Dózsnyó	Igazgató	Kiss B.
Levelesol	Ney D.	Ninon	Payer

Kezdetre 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

Az ember tragédiája.

Dramái költemény, írta Málach Imre. Színre alkalmazta Paulay E. Zenéjét szerzte Erkel Gyula.

Személyek:

Az Ur	* * *	Éva	Fáy Sz.
Rafael	Palotai	A szellem	Mészáros
Gábor	Gerő L.	Rabszolga	Somló
Mihály	Maróthy	A oszár	Szigeti
Luifer	Gyenes	Arthur	Mihályfi
Adám	Fáti	Eltét	Abonyi

Kezdetre 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

Másodsor:

A pesti utca.

Fővárosi életkép 3 felvonásban. Írta Rajna Ferenc. Zenéjét szerzte Verő György.

Személyek:

Tereos János	Vidor	Anna	Bátori
Erzsébet	Lenkeffy	Móri György	Molnár
Jenő	Füredi	Magos Rudi	Sziklai
Piszer Antal	Szállágyi	Janika	Aranycsoly
Mici	Szojcz	Zsuzsi	Lang

Kezdetre 7 1/2 órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrassy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

A kis mama.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta H. Meilhac és L. Halévy. Fordította Fái J. Béla.

Személyek:

Brucek Valentin	Tapolczai	Rochebardiére	Szerémy
Henriette	Nógrády	Daoulas báró	Gál
Brigitta	Csillag	Daoulas báróné	Haraszthy
Saint-Potant	Bihari	Bernouette	Lenkei
Potetné	Berzétai	Dubois	Mátrai

Kezdetre 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton, Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Róssa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szin	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Mátrai
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Csu-Li	Kovács	Kínai eszázár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdetre 7 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

Khina.

Írta Weiss Róbert. Kezdetre 1/8 órakor.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. november hó 15-én.

A tékozló apa.

Színmű 5 felvonásban. Írta Dumas Sándor. Fordította Fái J. Béla.

Személyek:

Rivonnérié	Náday	Prailles	Hetényi
André	Ivánfi	Naton	Dezsó
De Chavry	Paulayné	Godefroyné	Rákosi
Helén	Mészáros	Albertine	Hettyey
Tournas	Hörvát	Joseph	Latabár
Ligneray	Császár	Victorino	Boros

Kezdetre 7 órakor.

HEIM-féle Meidinger-kályhák.

A feltaláló dr. Meidinger tanár által kizárólag jogostott

HEIMH., BUDAPEST ÉS BÉCS,

cs. és kir. udv. szállító.

Kitűnő hírnevű cs. és kir. kiz. szabad. kályhák.

MEIDINGER-OFEN

H. HEIM

eredetiben oszák üzemeltetésben

Budapecsten, Thonet-udvarban kaphatók

TATRA NAGYKÁVÉHAZ.

Ma és mindennap

Torjado

hangversenyek Külön szobák. Hűdög buffet. Mérsékelt árak.

Családok szórakozó helye

VII., Király-utca 77.

remek hölgyzenekar Rosenzweig

kedvelt karmester vezetésével... Grüner Jacques, kávé.

A NEW-YORK KÁVÉHÁZBAN

Souterrainben étterem. katona-zene.

Ferenci kávéház

(Ujvilág és Rostély-u. sarkán.)

Budapest legkellősebb szórakozó helye

a fővárosba érkező idegenek találkozója

Csóka közkedvelt zenekarának hangversenye.

Hűdög buffet. — Mérsékelt árak. Egész éjjel nyitva. — Független kiszolgálás. Gross Odón, kávé.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha

az Erdélyi Mintavendéglőben.

VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

PUTZER pince-éttermeiben

Ma és minden este SCHREYER, a terzene sah által kiténtelt hegedű-

művész hangversenye. — Számos látogatóért eszedik

Putzer György vendéglős.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Péntárnyítás 7-ker. Az előadás kezdete 3-ker.

Még csak 3 napig!

Paquette Gabriella k.a.

MARIO G. ur

4 óriás párdúcával

Cronin Moris ur A. és S. Linne

villamos club jongleur. Németország legjobb jellem-

duoistái.

LITKE CARLSEN

gentleman caricatura, ügyint az összes specialitások.

Ma először:

Die Chansonette.

Bőhozat 1 felvonásban.

Péntek, e hó 16-án, egész új fenom-

nális műsor.

Jegyek elővetelben a Somossy Mulatóban, tőzsdé

Andrassy-ut 38. és 26. és Weiss A. nagytözsdéjében,

Károly-körút 26. szám.

Zongora

hangolását kiváló szak-

munkások által végezteti

2 frtért

Sternberg Armin

és Testvére

cs. és kir. udv. hangszer-

gyár

zongora-osztálya

Kossuth Lajos-utca 22.

Károly-körút sark. Zene-

palota.

Ugyanott hírneves gyárt-

mányu zongorák és

piáninók kedvező

fizetési feltételek

mellett is kaphatók

Szabitt árak. Tulktörvelés kizárva.

A „BUDAPESTI

KÖZIGAZGATÁSI

ÜGYNÖKSÉG

VII., ROTTENBILLER-UTCA 66.

Ügyvivő: SZEKULA HUGÓ.

Eljár mindennemű közigazgatási ügyek-

ben, egy a ministeriumok mint a fővárosnál,

nyilvántart és megszüret katonai, hazasági

engedélyeket és egyéb ügyeket, elfogad

megbízásokat a jelzőlog intézetek és

bankoknál folyamaiban levő ügyek eredmé-

nyes megszüretésére.

Gyors elintézés!

Olosó díjszámítás!

logtanács rendezésére!

FOLIES CAPRICE.

Ma

„Die Hochstaplerin“.

A Knopfloch család,

és

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű

téli kertben.

